

INAYAT KHAN

LIVETS ÄNDAMÅL

AUKTORISERAD ÖVERSÄTTNING FRÅN
ENGELSKA ORIGINAL

SUFI-FÖRLAGET
STOCKHOLM

INAYAT KAHN

LIVETS ÄNDAMÅL

Stichting

Pir-o-Murshid
Musharaff Khan

Den Haag

LIVETS ÄNDAMÅL

AV

INAYAT KHAN

AUKTORISERAD ÖVERSÄTTNING FRÅN
ENGELSKA ORIGINALET

SUFI-FÖRLAGET
STOCKHOLM

KAPITEL I.

Det första, som en sökare efter Sanningen måste göra klart för sig, är ändamålet med livet. Så snart själen börjar känna sig fri från livets berusning, är det första den frågar sig: "Vad är ändamålet med mitt liv?" Varje själ har sitt eget ändamål, men till sist uppgå alla ändamål i ett och detsamma, och det är detta ändamål, som sökes av mystikern. Ty alla själar skola, vare sig på den rätta eller den orätta vägen, förr eller senare komma fram till detta ändamål — ett ändamål, som måste fullbordas, ett ändamål, för vilket hela skapelsen avsetts — men skillnaden mellan den sökande själen och den själ, som i blindo verkar för detta ändamål, är lik skillnaden mellan materialet och dess utformare. Leran verkar för ändamålet att forma ett käril och det gör även krukamakaren, båda tillsammans, men det är krukomakarens glädje och företräde att känna lyckan av ändamålets fullbordande, det är icke lerans. Och detsamma är förhållandet med de själar, som medvetet sträva hän emot detta ändamål, och de varelser, som omedvetet sträva hän emot det; bådadera komma slutligen till samma fullbordande. Skillnaden ligger i medvetandet.

Det första steget på den andliga vägen tages, då en själ inser sitt yttre ändamål i livet. Det är nämligen icke envar själ i världen, som ens fattar sin yttre mission i livet. Och den själ, som icke fattar den, kan törhända gå vidare hela livet igenom och dock icke fatta den ens vid levnadens slut; men den, som söker fatta den, kommer förr eller senare att göra det. Ty svaret på hans fråga höres oavblåtligen i hans eget hjärta. Saadi säger: "*Varje själ är skapad för ett visst ända-*

mål, och ljuset av detta ändamål har blivit tänt i denna själ." Fastän det redan är en låga tänd, till och med innan människan blivit född till jorden, och fastän allting omkring henne även pekar mot detta ändamål, återstår det dock för henne att själv finna ändamålet med sitt liv. Man frågar kanske: "Vilket är det bästa sättet för en människa att komma till insikt om sitt livs ändamål?" Om man följer sitt eget sinnes håg, om man följer den bana, till vilken man känner sig dragen, om man följer sin inre böjelse, vilken icke är tillfredsställd med någonting annat, då känner man: "Det är någonting, som väntar mig — något, jag vet ännu ej vad — som skall ge mig tillfredsställelse." Om man därtill är intuitivt och mystiskt lagd, är det ännu lättare, emedan det då oavlatligt blir en sagt vad som är ändamålet med ens liv. Ty Naturen har en sådan visdomens fullkomlighet. Vi se, att insekterna ha fått förstånd att bygga sina små bon, att skydda sig och att samla förråd av föda. Bina, som ha förmågan att bereda honung, äro lärda huru de skola bereda honungen. Så har Naturen lärt varje själ att söka sitt ändamål. Den har skapat varje själ för detta ändamål och manar beständigt själen att se detta ändamål. Om själen icke hör maningen utan sover, är det ej Naturens fel, vilken oavbrutet manar den. Om jag därför i få ord skulle säga, hur det går till att finna sitt ändamål, skulle jag säga: "Genom att vakna från sömnen."

Man kan fråga: "Kommer det yttre ändamålet att leda till livets inre ändamål?" Förvisso. Allt en person gör, vare sig andligt eller materiellt, är ett fäste för hans fot på vandringsbanan mot det inre ändamålet, om han blott fattar, att det är så. Om han tar miste är misstaget hos honom själv; han strävar mot det inre målet

lika fullt. Allting är nämligen skapat för att fullfölja en plan, och därför är varje individ i verksamhet för fullbordandet av det gudomliga ändamålet. Om där är någon skillnad, gäller skillnaden den särskilda individen.

Det finns fem begär, vilka göra oss benägna att fullborda det inre ändamålet: begäret att leva, begäret att veta, begäret efter makt, begäret efter lycka och begäret efter frid. Dessa fem begär arbeta medvetet eller omedvetet i det stora djupet av varje själ. Dessa fem begär, som äro verksamma inom oss, egga oss antingen att göra rätt eller att göra orätt, och likväl höra dessa fem yttringar till det *ena* ändamål, i vars fullbordande ändamålet med hela skapelsen är fullbordat. När begäret att leva bringar oss i beröring med vårt verkliga liv, ett liv, vilket ej är underkastat död, då är ändamålet med detta begär fullbordat. När vi blivit i stånd att helt och fullt fatta kunskapen om vårt eget väsen, vari gudomlig kunskap och hela den uppenbarade tillvarons mysterium är att finna, då är ändamålet med kunskapen uppnått. När vi äro i stånd att komma i beröring med Allmakten, då är begäret efter makt fullbordat. När vi ha blivit i stånd att finna vår lycka i vårt eget hjärta, oberoende av alla yttre ting, då är ändamålet med begäret efter lycka fullbordat. När vi mäktat höja oss över alla förhållanden och inflytelser, som störa själens frid, och hava funnit vår frid mitt inne i människovimlet samt borta från världen, då är begäret efter frid hos oss tillfredsställt. Det är ej i tillfredsställandet av det ena eller det andra av dessa fem begär, som fullbordandet av ändamålet består; det är i tillfredsställandet av samtliga dessa fem begär, som ett ändamål är fullbordat, det ändamål, för vilket envar själ blev född till jorden.

KAPITEL II.

Begäret att leva varseblives icke bara hos människovarelserna utan det kan även iakttagas oavbrutet verkamt i den mest obetydliga lilla skapade varelse, som kryper på jorden och lever i marken. När man ser, hur även den minsta insekt vill undvika att bli förföljd och hur den, i fruktan för att bli berövad sitt liv, söker skydd mot varje försök att röra vid den, då visar detta, att till och med den minsta lilla varelse i världen, hos vilken människan ej kan finna ett spår till tankeförmåga, har begär att leva. Det är detta begär, som, när det utvecklar sig i den lägre skapelsen i många och skiftande aspekter, visar sig i fruktan, i tendensen att söka skydd, i det kloka sättet att se sig omkring, såsom haren gör på fältet, såsom rådjuret gör, vilket ständigt är på sin vakt för att skydda sig mot andra djur. Utvecklat i människan, ger detta begär sig till känna i ännu större prov på intelligens. Krig och fred åstadkommas av begäret att leva, orsaken till krig är begäret att leva, orsaken till fred är också begäret att leva. Det finns icke en normal människa levande på jorden, som icke har begär att leva. Jo, en i högsta grad betryckt människa säger i ett ögonblick av förtvivlan: "Jag vill inte leva. Jag söker döden." Men det är ej det normala tillståndet. Man kan säga: "Varför är döden ej önskvärd, då den blott innebär, att man blir fri från den tunga kroppen?" Men kunna vi ej förvandla den tunga kroppen till en lätt kropp? Till och med materia kan förvandlas till ande. Om det gudomliga blodet börjar cirkulera genom en människas ådror, är hennes kropp icke längre en tung kropp; den blir lika lätt som vattenånga. Den är tung, när jordens tyngd faller på

den, men när jordens tyngd har lyfts av den, är den lättare än luften. "Men", säger man, "är icke döden en stegring av liv?" Den är en annan fas av liv. Kroppen är ett fulländat instrument. Varför böra vi ej göra det bästa av den? Varför skulle man påskynda döden, om man kan vara här och göra någonting, som är mödan värt? Mången gång längtar en människa efter döden, emedan hon icke vet vad hon har att göra här; hon har ännu ej lärt känna livets ändamål och det är detta, som gör att hon längtar efter döden. Varje ögonblick i livet har sin uppgift; varje ögonblick i livet är ett lägligt tillfälle. Varför skulle detta tillfälle gå förlorat? Varför ej bruka vart ögonblick av vårt liv till fullbordandet av det ändamål, för vilket vi äro här? Det gäller att skynda oss att göra det bästa bruk av varje ögonblick av livet. Detta skall i och för sig skänka människan en sådan lycka, att hon ej önskar gå sin väg. Till och med om dödens änglar komme och droge henne mot döden, skulle hon säga: "Låt mig stanna här litet längre, låt mig avsluta någonting, som jag skulle vilja göra färdigt." Detta måste vara hållningen. När en människa är i sitt normala sinnestillstånd, är hennes enda önskan, hennes allra innersta önskan, den att leva. Vad visar detta? Det visar, att alla andra önskningsar har människan tillägnat sig, sedan hon kommit till jorden, men denna önskan att leva har hon fört med sig till jorden. Genom att ej förstå meningen med denna önskan, dess natur och karaktär, hemligheten med den, finner hon sig likväl i att den nedbrytes av vad som kallas död, av dödlighet.

Om önskan att leva är människans allra innersta önskan, om den är en gudomlig substans i henne, då ges det också ett svar på denna önskan, det ges en möjlig-

het till uppfyllelse av denna önskan. Men om man icke tränger djupt ned i livets hemligheter, blir man, utan kunskap om liv och död, utsatt för besvikelse, och denna besvikelse är döden. Någon säger kanske: "Om önskan att leva är naturlig, vore det då ej bättre att leva och förlänga kroppens ungdomlighet, och hur kan detta ske?" Det finns tre livsyttningar, vilka hinduerna ha personifierat såsom *Brahma*, *Vishnu* och *Maheish* — Gud Skaparen, Gud Uppehållaren och Gud Förstöraren. Genom kvarhållandet av ungdomen uppstår konflikt mellan de två gudarna, Skapare-Guden och Förstörare-Guden, ty Gud Förstöraren förstör, och Gud Skaparen skapar. Om Gud Skaparen är starkare i dig, då skall han vinna seger över Gud Förstöraren. Icke förty finnes det ej någonting, som är blottat på skönhet här i världen. Om själen har mottagit den gudomliga välsignelsen, gläder den sig åt varje aspekt av liv. Den späda åldern är intressant, barndomen har skönhet, ungdomen har sin anda, ålderdomen har sin kunskap och värdighet, sin visdom och skönhet. Det är ingen tangent på pianot, som icke har sin särskilda verkan, ingen ton, som icke har sin särskilda del i Naturens symfoni. Vare sig det är den lägre sjunde oktaven eller den högre sjunde, vare sig tonen är gäll eller dov eller naturlig, vilken ton det än är, så snart den harmoniska handen vidrör instrumentet, skapar den harmoni, åstadkommer den en symfoni. Så äro vi alla liksom toner inför den Gudomlige Musikern, och vilka livsvillkor vi än må ha, vare sig vi äro barn eller unga eller gamla, när Hans välsignande Hand berör oss, då uppenbaras skönheten och den stegrar livets symfoni. Ett misstag av människan är, att hon vill leva medelst den dödliga delen av sitt väsen, det är vad som medför besvikelse.

Ty hon känner endast till den del av sitt väsen, som är dödlig, och hon identifierar sig själv med sitt dödliga väsen. Knappast en på tusen inser, att livet lever och döden dör. Det, som lever, kan ej dö; det, som dör, kommer ej att leva; det är blott ett av livets fenomen, att det gör till och med det, som icke är levande, till ett slags illusion av liv för ögonblicket. När vi studera den döda kroppen, är det den betydelsefullaste iakttagelse vi kunna göra, att så snart livet lämnat kroppen, har hela dess charm försvunnit. Varför finns där ej längre det tilldragande, som alltid funnits där? Varför är kroppen blottad på all skönhet, magnetism och tjusning? Varför dra sig de, som älskade personen, bort från hans döda kropp och önska skaffa undanden? Vad har gått bort ifrån den; vad är dött i den? Den del, som är underkastad död, är död; det liv, som levde i den, är alltjämt vid liv. Denna kropp övertäckte blott ett liv; nu har detta liv lämnat den. Men den levande varelsen är icke död; det är detta dödliga hölje, vilket täckte livet, som är dött. Är det då icke frånvaron av kunskapen härom, som inger en mänskliga fruktan för döden? Vad är döden, när allt kommer omkring? Det finns ett ord av profeten Mohammed, som säger, att de upplysta själarna aldrig frukta döden. Döden vore det sista de skulle frukta. Och likväl frukta människor för ingenting så mycket som för att mista livet. De skulle kunna offra vad som helst i världen, välstånd, rang, makt eller ägodelar, om de blott finge leva. Om önskan att leva är en naturlig önskan, då är det i högsta grad nödvändigt att finna ut sättet, genom vilket vi komma i beröring med detta verkliga liv i oss själva, vilket kan kallas vårt väsen, vårt jag, och sålunda bli befriade från vad som kallas

dödlighet. Det är den okunnige, som endast känner till bottenvåningen i sitt hus; genom att gå till våningen en trappa upp i sitt hus tror han sig vara död; han vet ej, att han blott har lämnat bottenvåningen och gått upp till våningen en trappa upp. Varför existerar denna okunnighet? Därför att han aldrig försökt att gå till våningen en trappa upp. Bottenvåningen är honom alldeles nog. Den övre våningen existerar ej för honom, fastän det är en våning i hans eget hus.

Vinnes odödligheten eller förvärvas den? Nej, den upptäckes. Det gäller blott att göra sin syn mer genomträngande, med andra ord att utforska sig själv, och det är det sista man gör. Människorna äro högst förtjusta över att utforska Tut-ank-Amons grav i Egypten för att finna hemligheter, liknöjda för det mysterium, som är dolt i deras eget hjärta. Berätta för dem om vad som helst för mysterium, som existerar utanför dem själva, och de skola vara förtjusta över att utforska det. Men när du säger åt dem att se in i sig själva, då tycka de, att det är för enkelt. De tänka: "Jag känner mig själv, jag är en dödlig varelse. Jag har ej lust att dö, men döden väntar mig." De skapa svårigheter, de bygga upp invecklade hinder för sig på grund av sitt eget invecklade intellekt. De tycka ej om den raka vägen, de tycka om den väg, som går i sick-sack; de ha roligt i labyrinter. Till och med om där är en dörr framför dem, säga de: "Nej, jag bryr mig inte om den." Om en dörr öppnas framför dem, vilja de icke komma ut genom den dörren. De föredra att befinna sig i labyrinten; de känna en större glädje i att ej vara i stånd att finna dörren under en lång tid. En person, som roar sig så i labyrinten, han blir förskräckt, när han får se dörren, som leder ut. Ett ord av Profe-

ten lyder: "Dö före döden." Vad betyder det? Det betyder ej: "Begå självmord". Det betyder blott: "Studera dödens tillstånd." Man behöver icke dö. Spela död! Man skulle spela död och finna ut vad det är. Hela den mystiska kulten är detta spel; det är att spela död. Detta spel blir medlet, varigenom man kommer till att förstå mysteriet, som är dolt bakom livet. Människan är danad av ande och materia. Vad är materia? Kristalliserad ande. Vad är ande? Den ursprungliga substansen. Ande kan liknas vid rinnande vatten, materia vid is. Men om det finnes både vatten och is, kommer vattnet att rinna undan, isen att stanna kvar där den är. Det betyder ej, att isen icke har sin återgång till sitt ursprungliga tillstånd; det har den, men dess tid har ännu icke kommit. Därför kommer vattnet först att gå vidare, och isen kommer att stanna kvar, där den är. Materien stannar alltså, där den är, men livet, anden, drar sig bort. Vad som därför är nödvändigt för en människa är att göra anden, om ock blott för ett ögonblick, oberoende av det dödliga höljet. Härigenom försvinner helt naturligt fruktan för döden, emedan man då börjar här på jorden att se tillståndet efter döden. Det är detta fysiska hölje, som så att säga i sig har fångslat själen; och själen finner sig i fångelse och kan icke se sig själv; vad den kan se är sitt hölje. Rumi* förklarar det på det skönaste sätt i en dikt, som han skrivit över sömnen — ty det är under sömnen, som själen helt naturligt blir oberoende av denna dödliga klädnad. Han säger:

*"Var natt befriar Du vår ande ifrån kroppen
Och dess snaror och gör den ren som ett oskrivet blad.*

* Persisk skald och mystiker, som levde på 1200-talet. Övers. anm.

*Var natt lössläppas andarna ur denna bur
Och göras fria; de härska icke, ej heller behärskas de.
Om natten äro fångar icke varse sitt fångelse,
Om natten äro kungar icke varse sitt majestät,
Då är ingen tanke eller ängslan för förlust eller vinning,
Och fattig och rik och hög och låg äro alla lika."*

Och själens oavslåtlige längtan gäller frihet ur denna fångenskap. Rumi börjar sin bok *Masnavi* med denna själens veklagan för att befria sig själv. Men gäller det att befria själen genom faktisk död, genom självmord? Nej, ingen mystiker har begått självmord; det är ej meningen. Det är genom att spela död, som man når till kunskapen om liv och död; och det är hemligheten med livet, som skall göra själen fri. De olika tillvarelseplanen, som äro dolda bakom den fysiska kroppens täckelse, börja att uppenbaras för den person, som spelar död. Alla skilda metoder för koncentration, för meditation, som föreskrivas lärjungen av läraren, innebära detta spelandets förfaringssätt. I sig själva äro de intet; de äro ett spel. Det betydelsefulla är vad man kommer under fund med såsom resultatet av detta spel, vad man slutligen uppdagar. Spelet börjar helt naturligt med självförnekelse. Och en person, som tycker om att tjugu gånger om dagen säga: "Jag", tycker ej om att säga: "Jag är icke; Du är." Men han vet ej, att detta "jag"-anspråk är roten till alla hans bekymmer. Det är detta anspråk, som får honom att känna sig sårad vid varje liten förolämpning, vid varje störande inflytande. Måttet av smärta, som denna villfarelse ger honom, är så stort, att det är lika gott, att han bleve fri från den. Men det är det sista han skulle vilja. Han skulle vilja ge ut sin sista slant, men icke "jag"-tanken. Den vill han hålla fast, den är det

käraste han har. Detta är hela svårigheten och det enda hindret på den andliga vägen. Mycket ofta frågas det: "Hur länge måste man fortgå på den andliga vägen?" Där är ingen gräns för den vägens längd och likväl tar den icke lång tid, om man är färdig. Ett ögonblick och man är framme. Hur sant är det ej vad forna tiders vise sade till sina anhängare: "Gå icke direkt in i templet, gå först femtio varv runt omkring det!" Meningen var: "Bliv först litet trött, gå sedan in. Då sätter du värde därpå." Man sätter värde på det, som man gjort sig möda för; om det kommer utan ens ansträngning, är det ingenting för en. Om staten begärde skatt för luften man andas, skulle folk protesterade däremot. Likväl vet man ej, att det icke är någon jämförelse mellan luften och pengarna man äger. Den förras värde är ojämförligt större än de senares. Och likväl äro de allra värdefullaste tingen vunna med minsta ansträngning. Men man inser ej deras betydelse. Man vill hellre ha någonting, som förvärvas med stor ansträngning och till slut kanske bevisar sig vara intet.

Det är mycket enkelt att tänka: "Varför skulle varje varelse ha den medfödda önskan att leva, om ett fortsatt liv är en omöjlighet?" Det finnes nämligen ingen önskan i världen, som icke har sitt svar. Svaret på varje önskan är någonstades, uppfyllelsen av varje önskan måste komma en dag. Därför måste denna önskan att leva utan tvivel bli uppfylld. Och uppfyllelsen av denna önskan vinnes genom att komma över den villfarelse, som är förorsakad av brist på kännedom om livets hemlighet.

KAPITEL III.

Begäret att vinna kunskap kan spåras i alla levande varelser, i den lägre skapelsen lika väl som i människosläktet. Om man ger akt på fåglarna och andra djur i skogen, ser man, att de forutom av sitt sökande efter föda, sin lek med maken, sina åtgärder för att skydda sig mot fiender även äro intresserade av varje intryck, som kommer till dem genom deras fem sinnen. Ljud, färg, beröring, lukt, varje sinnesförmimelse har sin verkan på dem. Man kan hos djuren spåra det naturliga begäret att veta någonting, och det är detta begär, som i mänsklig utveckling kan igenkännas såsom vetgirighet. Andå från barndomen tyckes denna benägenhet vara förhärskande, och ju mer ett barn visar denna benägenhet, ju mer lovande är barnet, ty desto mer framträdande är det själsliga hos barnet. Vad som hos vuxna gör starkast intryck på oss är den strålande intelligensen i deras personlighet oavsett all deras godhet eller förtjänstfullhet. Om detta är någonting så betydelsefullt i livet, måste det leda till ett i högsta grad betydelsefullt resultat. Och vilket är detta resultat? Detta resultat är kunskapen om den yttersta sanningen, vilken fullbordar livets ändamål.

En vetgirig själ börjar med att försöka lära känna allt som den ser, som den kommer i kontakt med. Vad den först vill veta är vad namn ett föremål har, vad det tjänar till, vad det är, vad det brukas till, hur det brukas, hur det är gjort, hur man bäst brukar det, hur man drar den största nyttan därav. Denna kunskap är vad vi kalla lärdom. De skilda lärdomsgrenarna, som vi kalla med skilda namn, äro uppdelningen av denna kunskap, vilken man vinner genom studiet av den yttre

världen. Men livet är så kort och fältet för denna kunskap är så vidsträckt, att man kan fortsätta sin studier i det oändliga. En person studerar måhända *en* kunskapsgren och finner, att ett liv icke är tillräckligt härför, icke för att bli helt förtrogen ens med denna särskilda kunskapsgren. Och så är där en annan person; han är icke tillfredsställd med att blott beröra *en* kunskapsgren, han vill komma i beröring med många av kunskapens grenar. Han kan bli förtrogen till en viss grad med skilda aspekter av kunskap. Detta gör honom kanske, om han kommer någon vart, till vad som kan kallas en all-roundman. Detta är likväl ej tillräckligt för hans livs ändamål. Farabi, den forntide store arabiske vetenskapsmannen, påstod, att han kände till många vetenskapsgrenar, men när det kom därhän, att han skulle ådagalägga sin kunskap i musik, visade det sig, att han var i saknad av kunskap i det väsentliga, vilket icke är musikens teori utan musikens utövning.

Kunskap kan emellertid delas upp i tvenne aspekter: den ena aspekten är den kunskap vi kalla lärdom, den andra aspekten är vetande. Lärdom härledes från förnuftet: "Så och så är det, emedan det är så och så"; detta är kunskap. Men det finnes ett vetande, vilket ej kan förklaras med ett "emedan"; det kan blott sägas: "Så är det, det kan ej vara annorlunda." Den kunskap, som har ett tillfogat "emedan", blir motsagd tusen gånger om. En vetenskapsman, en uppfinnare, en lärd har *ett* argument; en annan kommer, han säger: "Detta är ej så, som jag tänker. Jag har funnit ut sanningen om det, vilken den förre vetenskapsmannen ej uppfattade riktigt." Så har det alltid varit, och så kommer det alltid att vara med den yttre kunskapen.

Men beträffande det vetande, som är den centrala kunskapen, har det aldrig varit någon meningsskiljaktighet och kommer det aldrig att bli någon. De heliga, de visa, de klarseende, mystiker och profeter i alla tider och varhelst i världen de än föddes, ha alla, sedan de kommit i beröring med detta vetenskapens rike, varit eniga i sitt vetande. Det är därför, som de kalla det Sanning. Det var ej emedan detta var en viss persons uppfattning eller detta var en annan persons uttryck eller detta var ett visst folks lära eller detta var en viss religions undervisning. Nej, det var emedan detta var vetenskapen hos varje vetande själ. Och varje själ, vare sig i det förflutna, i det närvarande eller i framtiden, skall inse samma sak, när än den når fram till det stadium, där den vet. Därför är det i denna kunskap man skall finna tillfredsställelsen av det ändamåls fullbordan, för vilket man kom till jorden.

Och nu kan någon fråga: "Vad är denna kunskap? Hur kan man nå fram till den?" Det första villkoret är att skilja den yttre kunskapen från det inre vetandet. Falskt och sant, de tvenne tingen kunna ej gå samman. Det gäller att skilja det verkliga från det överkliga. Den kunskap, som vinnes från den yttre världen, är kunskapen om alla tings höljen, ej om anden i alla ting. Det är därför denna kunskap icke kan vara väsentlig kunskap. Det är icke kunskapen om anden i alla ting, det är kunskapen om alla tings yttre höljen, som vi studera och kalla lärdom och som vi lägga den största vikt vid. Någon säger kanske: "Vad har man att göra, när kravet på lärdom, på intellektuella förnuftsskäl för kunskapen, är sådant, att det hotar slå ned ens tro på möjligheten av kunskap genom det egna jaget?" I detta fall skall man gå vidare i den intellek-

tuella kunskapen, tills man känner sig mätt av den eller trött på den. Ty man skall ej söka efter föda, om man ej är hungrig. Den föda, som man sökt utan att vara hungrig, kommer att visa sig vara ett gift. Kunskapen om jaget, upphöjd som den är, uppenbarar sig icke, om ej denna naturliga åtrå efter den finnes brinnande såsom en eld.

Man frågar kanske: "Varför skulle vi då ej försöka att gå till grunden av alla yttre ting? Skola vi ej på den vägen nå samma vetande?" — Jo, men det är en omöjlighet. Den lättaste vägen och den framkomliga vägen är att förvärva kunskap om jaget. Det är resultatet av detta förvärvande, som skall skänka oss en skarp inblick i de yttre tingen, i anden av de ting, som äro utvärtes. Det är oss själva det gäller, kunskapen om vårt jag och vad denna kunskap är. Känna vi icke oss själva? Ingen av oss tänker för ett ögonblick, att vi ej känna oss själva. Det är svårigheten. Envar säger: "Jag känner mig själv bättre, än jag känner någon annan. Vad är det, som kan studeras inom mig själv? Är det kroppens anatomi?" Ja, det första det gäller är att förstå kroppens konstruktion; det är den första uppgiften. Genom studiet härav skall jag finna, att det existerar fem skilda element, som bilda vår fysiska kropp. Mystikerna kalla dem för enkelhetens skull: jord, vatten, eld, luft, eter. Men dessa termer få ej jämföras med de vetenskapliga; de brukas blott som uttrycksmöjligheter av mystikern. Sedan kommer jag till de skilda sinnena, till sinnesorganen, och då finner jag, att varje sinne representerar ett av dessa element. Och när jag sedan kommer till de naturliga böjelserna och livsbehoven, finner jag, att varje handling jag utför har sin förbindelse med ett av dessa fem element. Detta

studium av mekanismen skall komma mig att förstå, att någonting, som jag alltid kallade mig själv, ingenting annat är än en mekanism, en mekanism gjord av fem element, vilka element äro lånade från den yttre världen. Och jag skall finna, att mitt sinne, som gör sina erfarenheter medelst alla sinnesorganen, alljämt förblir avsidet såsom en iakttagare, som mottager intryck och föreställningar från den yttre världen medelst denna mekanism, som jag kallar min kropp. Denna kunskap skall väcka den person, som kan tänka djupt, för det faktum, att han icke är sin kropp. Det oaktat är det kanske en på millionen, som medvetet eller omedvetet klart inser detta: "Min kropp är mitt instrument, jag är ej min kropp." Den, som kommit därhän, att han inser, att hans kropp är hans instrument, han behärskar detta fängelse, han är ingenjören för detta maskineri.

Och så kommer det nästa stadiet i självkänedom, och det innebär utforskandet av vad man kallar sinnet. Genom noggrant studium av sinnet skall man finna, att de olika egenskaperna, såsom förnuft, minne, tanke, känsla och egot, att alla dessa fem utgöra sinnet. Man skall finna, att där är en yta och där är ett djup. Djupet är hjärtat; ytan är sinnet. Varje egenskap hos sinnet representerar ett av de fem elementen. Detta återigen inger oss den tanken, att till och med sinnet, som står över den fysiska kroppen, är en mekanism. Och ju mer förtrogen man är med mekanismen, ju mer är man i stånd att sköta den på det fördelaktigaste; och det är okunnigheten om hemligheten med denna mekanism, som gör att människan ej blir varse sin egen domän. Denna kunskap kommer henne att tänka: "Varken är min kropp eller är mitt sinne jag. Jag är

ingenjören, som har dessa två ägodelar, dessa två mekanismer att arbeta med till det bästa i livet." Sedan börjar man fråga: "Vad är jag?" Ty i viss mån är till och med sinnet en mekanism, som lånats från den yttre sfären, liksom kroppen är en mekanism, som hopfogats och uppbyggts av lån från det fysiska planet. Följaktligen är jaget varken sinne eller kropp. Man tänker: "Det är jag", blott emedan man icke kan se sig själv; därför säger man om allt man ser: "Detta är jag." Jaget blir förtroget med allting förutom med sig självt. Sinnet, som jaget gjort bruk av, har alltså blivit ett slags täckelse över det ljus, som fullbordar ändamålet med livet.

Att intellektuellt fatta detta är icke nog för ändamålet, men det är begynnelsen av vår färd i sökandet efter Sanningen. Detta måste inses förmedelst meditation, det förfaringssätt, genom vilket jaget kan skilja sig från kroppen och senare från sinnet. Ty jaget, som blivit vilselett hela livet igenom, är ej redo att förstå, är ej förberett att förstå Sanningen. Det stöter bort Sanningen, det bekämpar Sanningen. Det förhåller sig såsom i berättelsen om lejonet, som förtäljes i min "*Divan*". Det berättas, att ett lejon en gång fick se en lejonunge gå genom vildmarken samman med en skock får. Lejonet blev mycket överraskat. I stället för att rusa på fåren, sprang det efter lejonungen. Och det lilla lejonet darrade och var mycket förskräckt. Lejonfadern sade: "Kom med mig, min son; du är ett lejon." — "Nej", sade lejonungen, "jag skälver och darrar, jag är rädd för dig. Du är olik mina lekkamrater. Jag vill springa med dem, leka med dem, jag vill vara med dem." — "Kom med mig, min son", sade det stora lejonet, "du är ett litet lejon." — "Nej", sade

lejonungen, "nej, jag är inte något lejon. Du är ett lejon. Jag är rädd för dig." Lejonet sade: "Jag låter dig inte gå. Du måste komma med mig." Och det tog lejonungen med sig till stranden av en sjö och sade till honom: "Se nu ned och se med dina egna ögon, om du är ett lejon eller om du är ett får." — Delta förklarar vad som menas med initiation och vad initieraren lär sin lärjunge såsom meditation. När bilden en gång återspeglats i hjärtats sjö, kommer kunskapen om jaget av sig själv.

KAPITEL IV.

Det är bristen på allt man önskar förvärva sig, som inger önskan efter makt. Man önskar sig makt att behålla någonting, att skapa någonting, att uppnå någonting, att utföra någonting, att dra till sig någonting, att begagna någonting, att tillägna sig någonting. Om det är en naturlig önskan, finns det ett svar på den. Ty det kan ej finnas en önskan, på vilken det icke ges ett svar; svaret på en önskan består i att känna denna önskan till fullo. Makt, som vinnes genom yttre ansträngningar i livet, skall visa sig ödesdiger, hur stor den än må tyckas för stunden, när den ställes inför det avgörande provet. Ej ens för sådana stora maktfaktorer, som nationerna, vilka existerade före kriget, tog det någon tid att falla sönder och samman. Där fanns armé, där fanns flotta, där fanns äganderätt och statskick. Ett välde sådant som Rysslands kejsardöme — hur lång tid tog det ej att bygga upp det! Men det tog ej ett ögonblick för det att falla sönder. Om den yttre makten trots sin storartade anblick för stunden visar sig ödesdiger till sist, då måste det finnas en makt, dold någonstädes, en makt, som kan kallas eftersträvansvärd. Och den makten är dold i människan.

Den, som lever i berusningen av den yttre makt han är i besittning av, förbiser odlandet eller utvecklandet av inre makt och förlitande sig på en makt, som han icke äger, blir han en dag offer för denna makt, som han håller fast vid. Ty då den yttre makten blir större och den inre mindre, förstör den större makten den personliga makten. På så vis är det som hjältar, kungar, kejsare, män med stor yttre makt till sitt

förfogande — krigsmakt eller makt av rikedom eller av yttre inflytande — ha blivit offer för samma makt, som de alltid förlitat sig på. Om den yttre makten icke är att lita till, var finns då, frågar man sig, den makt, som man kan lita till? Den makten finner man inom sig själv. Och vad slags makt är det? I sufiernas terminologi kallas den makten *Iman*, övertygelse. Och huru bygges den makten upp? Den makten bygges upp medelst vad sufierna kalla *Yakin*, vilket betyder tro. Det är tro, som kulminerar i övertygelse. Den, som ej har någon böjelse att tro, skall aldrig nå fram till en övertygelse.

Men nu kommer den frågan: "En makt, som utvecklas i ens personlighet, är icke även den en begränsad makt?" Jo, den är en begränsad makt. Men genom att följa den maning, som Kristus givit i orden: "Söken först Guds rike och Hans rättfärdighet, så skall allt annat därjämte tillfalla eder", vinnas den makt, som är obegränsad. Om det ej vore så, vore det ingen mening i att kalla Gud *allsmäktig*. Fördelen av ordet *allsmäktig* är i dess förverkligande. Detta lär oss först och främst, att all makt är *en* makt. Ehuru vi i det yttre se skilda makter, den ena större än den andra, antingen i harmoni eller i strid med varandra — begränsade makter verkande för eller emot varandra — finna vi dock genom inre verkliggörelse, att det ej ges mer än en makt. Till stöd härför säger Koranen, att ingenting äger verklig makt, såvida det ej lägger i dagen en och samma makt, makten hos den Allsmäktige. Med andra ord: i den begränsade aspekten, som vi se, och i dess absoluta väsen finnes en enda makt. Det är denna makt, som vi kalla Allmakt, ty det ges ej någon kraft att motstå den, ej någon förmåga att motverka den, ty

alla yttringar av styrka och makt härröra från den — äro i den, och skola till sist uppgå i den.

Så länge människan strävar efter makt, vilket envar gör på ett eller annat vis, utan kännedom om den makt, som är alltillräcklig, kommer hon alltid att erfara missräkning, ty hon kommer alltid att finna begränsning. Hennes ideal går ständigt framåt och hon kommer att finna sig i saknad av tillräcklig makt. Det är blott genom beröring med Allmakten, som hon börjar förverkliga den Allsmäktige och Allmaktens under. Och frågan är: "Hur kommer man i beröring med denna Allmakt?" Så länge som ens lilla personlighet står inför en, så länge som man ej förmår bli fri från den, så länge som ens egen person och allt, som är besläktat och förbundet med den, intresserar en, så länge skall man beständigt finna begränsningar. Och den makten kommer man i beröring med blott på en väg, och det är självutplånandets väg, som i Bibeln kallas *självförnekelse*. Detta brukar tolkas på annat vis. Självförnekelse, säges det, innebär att neka sig själv all denna jordens lycka och njutning. Om det innebure att förneka denna jordens lycka och njutning, varför skapades då jorden? Blott för att förnekas? Om den skapades att förnekas, hade det varit mycket grymt, ty människans oavlåtliga sökande gäller lyckan. Självförnekelse är att förneka denna lilla personlighet, som sticker upp huvudet vad det än gäller, att utplåna detta falska ego, som eggas att känna sin lilla makt i det ena eller det andra, att förneka denna idé om ens eget väsen, det väsen, som man känner såsom sig själv, och att bejaka Gud i stället — förneka självet och bejaka Gud. Det är den fullkomliga ödmjukheten. — När en person visar en

artighet med att säga: "Jag är en ringa obetydlig varelse", döljer han sig kanske i sina ord. Han har sin fåfänga i dem, och därför är den sortens ödmjukhet ej till något gagn. När man helt och hållet förnekar sig själv, finns det inga ord att säga. Vad kan en sådan människa säga? Beröm och tadel bli ett och detsamma för henne; ingenting är att säga. Och hur kan en människa komma därhän? Hon kan komma därhän ej endast genom bön och gudsdyrkan eller genom tro på Gud; hon kan komma därhän genom att glömma sig själv i Gud. Tron på Gud är det första steget. Vad som är att vinna genom tron på Gud är, att man förlorar sig själv i Gud. Om man är i stånd att göra detta, har man förvärvat en makt, som är bortom mänsklig fattningsförmåga. Sättet att förvärva denna kallas av sufierna *Fanà*. *Fanà* är icke ovillkorligen en tillintetgörande i Gud. *Fanà* har till följd vad som kan kallas en återuppståndelse i Gud, vilket symboliseras i bilden av Kristus. Kristus på korset berättar om *Fanà*; det betyder: "Jag är icke". Och återuppståndelsens idé förklarar nästa stadium, vilket är *Bakà* och vilket betyder: "Du är"; detta innebär att stiga till *Allmakt*. Den gudomliga anden igenkännes i detta stigande till *Allmakt*. *Fanà* uppnås ej genom att man marterar och plågar sig, genom att man tillfogar sig en hel mängd obehag, som många asketer göra, ty ej ens efter att ha marterat sig själva, skola de komma till detta förverkligande, om de ej vore ämnade att göra det. Det uppnås genom förnekelse av vårt lilla jag, det falska jag, som betäcker vårt verkliga jag, i vilket Essensen av Gudomligt Väsen är att finna.

KAPITEL V.

Lycka, som är varje själs traktan, har sin hemlighet i kännedomen om jaget. Människan söker lyckan, icke därför att lycka är hennes livsvillkor, men därför att lycka är hennes eget väsen. I sökandet efter lycka söker människan alltså efter sig själv. Vad som inger människan lusten att söka efter lycka är känslan av att ha förlorat någonting, som hon alltid ägt, som tillhörde henne, som var hennes eget jag; men saknaden av lycka, som själen erfarit alltifrån den dag den kommit till jorden och som tilltagit mer och mer med varje dag, kommer människan att glömma, att hennes eget väsen är lycka. Hon tänker, att lycka är någonting, som förvärvas; hon strävar oavbrutet i varje riktning att uppnå lyckan. Till slut finner hon efter all sin strävan, att den verkliga lyckan icke hör till vad hon kallar njutningar och nöjen. Nöjet må vara en skugga av lycka; det finns en illusion av lycka — det oaktat är all illusion, som står vid sidan om verkligheten, mer intressant för människan i allmänhet än verkligheten själv. En lycka, som är flyktig, en lycka, som är beroende av någonting utanför en själv, kallas nöje. Mycket ofta gör man i dagligt tal ej skillnad mellan nöje och lycka. Ett tidsfördriv, en underhållning, en förlustelse, ett nöje, som avleder ens tankar från livets ansvar och bekymmer och begränsningar — och man börjar tänka, att dessa äro lyckans yttringar. Och då man ej kan ha dem helt i sin makt, och då man ofta finner, att förlusten i sökandet efter det, som kan kallas ett nöje, mången gång är större än vinsten, då börjar man se sig om efter någonting, som verkligen kom-

mer att vara medlet till ens lycka. Det är detta, som mycket ofta väcker själen till att söka religionens mysterium, filosofiens mening, mystikens hemlighet — för den händelse den skulle kunna finna någon lycka där. Men till och med alla dessa ting hjälpa endast själen att finna lyckan, de äro själva likväl ej lyckan. Det är själen, som själv är lycka, ej alla yttre ting, som människan söker och som hon tänker skall skänka henne lycka. Själva det faktum att människan oavlatligt har krav på lycka visar, att det verkliga lyckoelementet, vilket kan kallas människans sanna väsen, icke är vad som uppbyggt hennes kropp eller vad som bildat hennes sinne, utan vad hon i sig själv är. Sinnet och kroppen äro redskap. Genom sinnet och kroppen erfar människan livet mera helt och fullt, mera klart, men de äro ej lycka i sig själva, ej heller skänker vad som erfares medelst dem den verkliga lyckan. Vad människan erfar medelst dem är just nöje, en stundens illusion av lycka. Det är ej blott så, att nöjena kosta mer än de äro värda, utan mycket ofta händer det, att allteftersom en person går vidare, sökande lyckan på nöjets väg, skapar han mer och mer olycka åt sig själv. Mycket ofta händer detta. Åt vilken sida han än vänder sig, allt han gör, varje plan han gör upp och fullföljer, i tanke, att detta skall skänka honom lycka, åstadkommer en större skada, emedan han söker lyckan i orätt riktning.

Någon frågar kanske: "Ligger då lyckans hemlighet i asketernas tillvägagångssätt att pina och plåga sig själva, som de gjort under tidsåldrar?" Ej heller det skänker lycka; det är endast en avledare från de världsliga nöjena, som åstadkommer illusion. Asketen spärrar in sig själv för att få tillfälle att ta en annan

riktning. Men mycket ofta händer det, att den, som lever ett asketiskt liv, själv ej lägger märke till vad det är han gör och vad det syftar till. Och om han lever hela sitt liv i asketism, skall han följaktligen ändå ej kunna dra den fulla nyttan därav. Hans förlust är då större än hans vinst, ty ej ens asketismen är lycka. Den är endast ett medel till självdisciplin, den är en exercis att kämpa mot frestelser, som beständigt draga och locka en i livet och äro hinder på ens väg till lyckan. En person, som ej förstår detta, kan fortfara att leva ett asketiskt liv, men han kan aldrig dra gagn därav, liksom en soldat, som exercerat hela sitt liv men aldrig kämpat. Många ha fattat självförnekelsen såsom vägen till lyckan, och de ha tolkat självförnekelsen såsom asketism — att neka sig själv alla nöjen av övergående art. Det finns en annan synpunkt att betrakta saken från: skapelsen är ej avsedd att försakas. Vi läsa i Koranen: "Allt, som är på jorden och i Himlen, är skapat för människan". Och därför är allt, som är skönt och tilldragande, allt, som skänker glädje och nöje, icke till för att försakas. Hemligheten med alltsamman är, att vad som skapats för människan, må människan hålla i sin hand, hon får ej låta sig fasthållas därav. När människan avstår från lyckans väg, den verkliga lyckans, för att jaga efter nöjen, då är det, som hon gör orätt. Om hon fortfar genom livet att söka efter lyckan, den lycka, som är den slutliga lyckan, då är det ej nödvändigt för henne att vara en asket och neka sig själv alla nöjen. Det berättas om Salomo, att han hade en syn och att Gud uppenbarade sig för honom och sade: "Bed mig om vad du vill, att jag skall giva dig." Salomo sade: "Giv mig ett förstående hjärta, visdom och

kunskap." Och Gud sade till honom: "Emedan du har bett om detta och icke har bett om rikedomar utan har bett om förstånd, se, så har jag givit dig ett vist och förstående hjärta. Och jag har även givit dig det, som du icke har bett om, både rikedom och ära och jag vill öka dina livsdagar." Detta visar, att vad det gäller är ej att avstå från tingen, men att göra det bästa bruket av dem, göra rätt bruk av dem; det är ej att gå bort från livet utan att vara mitt i det stora vimlet — vara mitt uppe i livet och likväl icke vara fäst vid det. Någon säger kanske: "Det vore grymt att vara löst och skild från var och en, som behöver vår kärlek och vänlighet och medkänsla". Du kan fästa dig vid hela världen, blott du icke är av världen. Om man håller sina tankar koncentrerade på idéen om den verkliga lyckan, som vinnes genom jagets förverkligande, och om man ej tillåter någonting att hindra detta, då skall man slutligen nå fram till den lycka, som är ändamålet med varje själs nedstigande till jorden.

KAPITEL VI.

Hemligheten bakom hela den uppenbarade världen är vibration, vibration, som kan benämnas *rörelse*. Det är vibrationerna, som då de uppdelas medelst linjer efter sina skiljaktigheter, bilda tillvarelseplan; varje plan av tillvaro är egenartat med avseende på rytmen hos dessa vibrationer. Och taga vi livet som en helhet, kunna vi draga *en* linje — begynnelsen och änden, eller ande och materia, eller Gud och människa. Och vi skola finna, att den rytm, som börjar linjen, är fin och utan rubbningar och den rytm, som förnimmes vid slutet av denna linje, är trög och förvirrande. Och dessa tvenne rytmer må benämnas fridens liv och sinnesförnimmelsernas liv.

Dessa äro två motsatta ting: sinnesförnimmelsernas liv ger en flyktig glädje; det liv, som är den första aspekten av liv, skänker frid och äger sin höjdpunkt i den Eviga Friden. Glädjen, hur stor den än är, stiger och faller; den måste ha sin reaktion. Därtill är den beroende av sinnesförnimmelse. Och vad beror sinnesförnimmelsernas av? Sinnesförnimmelsernas beror av det yttre livet. Det måste vara någonting utanför oss själva för att åstadkomma sinnesförnimmelse. Men friden förnimmes inom oss själva oberoende av yttre ting; den är ej beroende av den yttre sinnesförnimmelsernas. Den är någonting, som tillhör oss, någonting, som är vårt eget jag. Om man skulle fråga någon, som beständigt lever i ett slags hets av världsliga nöjen, någon, som Försynen givit alla tänkbara njutningar — om en sådan person bleve tillfrågad: "Vad önskar du dig förutom allt detta, som du erfar?" då skall han säga: "Att bli lämnad i fred." När dårskapen sedan kommer

över honom, har han lystnad efter sinneseggelse, men vad han i verkligheten längtar efter, när passionen är över, är frid. Följaktligen finns det intet nöje i världen än så stort, ingen erfarenhet än så intressant, som kan skänka oss den tillfredsställelse, som friden allena kan ge. En krönt suverän må vara lycklig på sin tron med många uppvaktande inför sig, men tillfreds är han, när han är ensam med sig själv. Allt annat tyckes honom ett intet, det har intet värde; det dyrbaraste är för honom den stund han är med sig själv. Jag såg en gång Nizam, en stor härskare, i all sin glans glädjande sig åt den kungliga prakten omkring honom, och sedan såg jag åter samme suverän sittande ensam på en liten matta, och det var i den stunden, som han var sig själv. Det är samma förhållande med en och var. Delikata rätter, ljuvlig vällukt, musik, allt annat, som bereder njutning i linje och färg, skönhet i alla dess aspekter, som tyckas motsvara vårt livs behov, komma till sist till korta jämförda med den tillfredsställelse, som en själ erfar i sig själv, som den känner sig ha äganderätt till, som den känner som sin egen egendom; det är någonting, som man ej behöver söka i det yttre, som man kan finna inom sig själv, och någonting, som är ojämförligt större och värdefullare än vad helst annat i världen, någonting, som ej kan köpas eller säljas, någonting, som ingen kan taga ifrån en, och någonting, som är mera okränkbart och heligt än religion och bön. Ty all bön och fromhet syftar till uppnåendet av denna frid.

En god och mild människa, en den mest lärda och dugande person med kraft och förmåga kan med alla dessa egenskaper icke vara andlig, om ej hans själ vunnit den rytm, som är en naturlig rytm för dess

väsen, en rytm, vari allenast livets tillfredsställelse består. Frid är ej kunskap, frid är ej makt, frid är ej lycka, men frid är allt detta och därtill är frid alstrare av lycka; frid inspirerar med kunskap om det sedda och det osedda och i friden är den Gudomliga Närvaron. Det är ej den upprörde, som segrar i denna livets oavslutliga kamp, det är den fridsamme, han, som fördrager allt, som förlåter allt, som förstår allt, som i sig förenar allt. Den, som saknar frid, är med allt vad han är i besittning av — denna jordens ägodelar eller sinnets egenskaper — trots bådadera fattig. Han har icke fått den rikedom, som kan kallas gudomlig och förutan vilken människans liv är gagnlöst. Ty liv består i frid, ett liv, som döden ej kan röva bort. Mystikens hemlighet, filosofiens mysterium, allt detta vinnes efter fridens vinnande. Man kan ej vägra att erkänna det gudomliga hos den, som är en fridens människa. Det är ej den talträngde, det är ej den dispute-rande, som bevisar sig vara vis. Han må äga intellekt, världslig klokhet, och likväl icke äga ren intelligens, som är verklig visdom. Sann visdom är att finna hos den fridsamme, ty fridsamhet är tecknet på visdom. Det är den fridsamme, som är den skarpe iakttagaren; det är friden, som ger honom förmågan att noga ge akt. Det är följlaktligen den fridsamme, som kan fatta och förstå, ty friden hjälper honom att förstå. Det är den fridsamme, som kan försjunka i kontemplation; den, som ej äger frid, kan ej på rätt sätt öva kontemplation. Alla ting, som höra till det andliga framåtskridandet i livet, bero därför av frid.

Och nu är frågan den: vad är det som gör, att man saknar frid? Svaret är: kärlek till sinnesförmågelser. En person, som städse söker erfara livet i vilken form

som helst av rörelse, av verksamhet, han önskar mer och mer av den erfarenheten. Till sist blir han beroende av livet i det yttre, och så förlorar han slutligen sin frid, den frid, som är hans verkliga jag. När en person säger om en annan: "Den personen har förlorat sin själ", så är det ej själen, som är förlorad, men själen har förlorat sin frid. Ett fullständigt uppgående i det yttre livet varje stund av dagen och natten, i tanke och oro, i arbete och kamp och strävan, det berövar en till sist själens frid. Till och med om man så att säga vinner priset i denna kamp, så kommer någonting utanför en själv, någon, som är en ännu större kämpe, en dag att rycka det till sig ur ens grepp.

Man kan undra, om det ej är nödtvånget i livet, som håller oss upptagna av det yttre i tillvaron och icke ger ett ögonblick åt oss att erfara frid. Till svar måste jag säga: "Antag, att det yttre livet har tagit tio timmar av dagen, då har du ännu två timmar i behåll; om sömnen har tagit tio timmar av natten, då har du ännu två timmar sparade." Vad man har att göra för att vinna frid är att söka den rytm, som är i djupet av vårt väsen. Det är alldeles som med havet: havsytan är ständigt i rörelse, havets djup är stilla. Och så är det med vårt liv. Om vårt liv är kastat in i verksamhetens hav, så befinner det sig på ytan; men vi leva alltjämt på de stora djupen i denna frid. Det gäller blott att bli medvetna om den frid, som kan bli funnen inom oss själva. Det är detta, som kan ge oss svar på alla våra problem. När vi eljest önska lösa ett problem, skall därvid ett annat svårt problem dyka upp. Det finns ingen ände på våra problem, det finns ingen ände på svårigheterna i det yttre livet. Och om vi bli upprörda över dem, skola vi aldrig bli i stånd att lösa dem. Somliga tänka:

"Vi kunna vänta, kanske komma förhållandena att bli bättre, och vi skola då se till vad som är att göra." Men när komma förhållandena att bli bättre? De komma att bli ännu värre. Vare sig förhållandena bli bättre eller sämre, är det första det gäller, att söka Guds rike inom oss, där vår frid är. Så snart vi ha funnit detta, ha vi funnit vårt beskydd, ha vi funnit vårt *Jag*. Och i trots av all verksamhet och rörelse på ytan skola vi bli i stånd att bevara denna frid orubbad, blott vi hålla den kvar genom att bli medvetna om den.

KAPITEL VII.

På hinduernas språk kallas plikt *dharma*, vilket betyder religion. Ju mer man studerar naturen och karaktären av vad vi kalla plikt, ju mer börjar man finna, att det är i plikt-känslan, som religionens själ består. Om plikten ej vore så helig, att den spelade en så betydande roll i vårt liv, skulle en form för religionen ej varit någonting för en tänkande människa. Det var därför vist av forntidens folk att kalla religionen för plikt eller plikten för religion. Ty religionen består ej i att utföra en ceremoni eller ritual; den sanna religionen är känslan eller sinnet för plikt. Plikten är ej ovillkorligen livets ändamål, men den är att likna vid fyrbåken i hamnen, som säger: "Här är landningsplatsen, här är du framme, här är din bestämmelseort". Plikten är ej den slutliga bestämmelseorten, men vi finna dock i plikten en väg, som leder oss till livets mål.

Ehuru kunskapen om plikten förvärvas, då ett barn kommit in i världen, tyckes det som om barnet redan hade fört plikt-känslan med sig till världen. Och i förhållande till i vad mån barnet visar sig äga denna plikt-känsla, ger det löfte om en god framtid. En person må vara mäktig, inflytelserik och duglig, likväl kan man ej lita på honom, om han ej har någon plikt-känsla. Så snart du finner, att en person har en levande känsla för plikten, känner du med ens förtroende för honom, du känner, att du kan vara säker på honom. Och denna känsla, som du får, är starkare än något annat intryck, som personen ifråga kan göra på dig; däri ligger all förtjänst och styrka och makt och välsignelse. Du sätter värde på en vän, som du kan lita på; du sätter värde på en anförvant, som du kan ha förtröstan till. Alla

förmögenheter, som människan äger, de tyckas därför alla ligga på ytan, medan bakom dem är en anda, som håller dem vid liv och gör dem verkligt värdefulla, och denna anda är plikt-känslan. De, som vunnit ett helt folks förtroende — kanske har det funnits några personer i världens historia, som ha gjort det — de ha bevisat sig vara verkligt stora; och därhän ha de nått genom utveckling av plikt-känslan.

Nu finna vi vid betraktandet av frågan om plikten fem skilda aspekter. En aspekt är vår plikt gentemot den yngre generationen — mot barn, mot våra egna barn och mot andras. Mot dem, som äro yngre än vi till åren, ha vi en viss plikt; mot våra vänner, våra bekanta, som ännu ej utvecklats tillräckligt för att se tingen så, som vi göra det, ha vi förpliktelser. Och om vi väl vore medvetna om detta, skulle vi finna många ting i livet, som fordra vår uppmärksamhet, och om de förbises, ha vi verkligen uraktlåtit vår plikt. Vilken än vår ställning i livet är, vare sig rika eller fattiga, ha vi likväl ett kungarike, och detta kungarike är vårt jag. Vi kunna hjälpa och tjäna i tanke, gärning och ord, i en handling, som påkallats i ett visst ögonblick. I varje aktgivande på detta förhållande, i vad helst, som gjorts i detta hänseende, hur materiellt det än till det yttre må tyckas, är en religiös handling fullgjord.

En annan aspekt av plikt är plikten mot våra jämställda — mot våra medarbetare, mot vänner och bekanta, som vi komma i kontakt med i det dagliga livet och i förhållande till vilka ålderskillnad eller annan olikhet ej gör sig gällande. Vi ha en plikt mot dem, vilken i första hand är den att studera deras psyke, och om vi ha att undervisa dem, att då icke undervisa dem såsom lärare; om vi hjälpa dem, att icke hjälpa dem såsom välgörare;

vilken hjälp vi än ge dem, må vi ge den på ett sådant sätt, att icke ens vi själva veta därav; det är det bästa sättet att tjäna. Ty det är i högsta grad svårt till och med att göra gott, om vi ej veta hur vi skola göra det. Om vi vore i stånd att vinna våra medmänniskors tillgivenhet och att göra någon liten tjänst helt anspråkslöst utan tanke på uppskattning eller gengäld, då ha vi förvisso fullgjort en religiös handling.

Den tredje aspekten av plikt gäller dem, som äro framskridna i ålder — att ha medkänsla med dem, att hysa vördnad för deras ålder, för den erfarenhet de ha vunnit, även om de icke skulle äga den duglighet eller bildning, som vi — det har intet att betyda. Kanske veta de någonting utöver det vi veta. Vi kunna ej lära oss allting, vi kunna ej veta allt. Det ges ting, som erfarenheten lär, det ges ting, som åldern medför. Om i en person ännu icke fötts till liv denna känsla för ålderdomen, denna vördnad för hans äldre broder, denna hänsynsfullhet mot dem, som äro längre framskridna i ålder — såsom hans moder, fader, broder eller syster, lärare eller vän — hur intelligent och kunnig han än för övrigt må vara, har han ännu ej lärt känna religionen. Ty detta är religionens grundval. Det berättas, att ett barn till profeten Mohammed en dag kallade en slav vid hans namn och att profeten hörde det. Det första han sade var: "Mitt barn, kalla honom 'farbror'; han är en gammal man." Dessutom är där en psykologisk växelverkan. De, som nått det mogna tillståndet i livet, de ha kommit fram till det stadium, varest deras välvilja för de yngre kommer i dagen som en skatt, en levande skatt. Ibland får livsberusningen, människans uppgående i världsliga angelägenheter, denna städse växande livskraft, som hon erfar i ungdomen,

hennes makt och ställning och lärdom och duglighet, ibland får allt detta henne att förbise detta hänsynstagande. Men om ett tillfälle förloras, är det förlorat, det kommer aldrig åter. Vi äro alla resenärer här i världen, och våra närstående och de, som vi umgås med, äro kamraterna vi möta på vår resa. Och därför är det ett tillfälle, som ges oss, att tänka på vår plikt mot dem. Vi skola varken beständigt vara med dem, ej heller skola de vara med oss. Livet är en dröm, vilken vi äro kasta-de in i — en dröm, som städse växlar. Ett förlorat tillfälle att ge akt på våra små skyldigheter i vårt dagliga liv, som utgöra en del av vår plikt, är som att glömma bort vår religion.

Och den fjärde aspekten av plikt är vår plikt mot staten, mot nationen och mot alla de personer, som vi finna där av över- och underordnade — en kung, en president, en befälhavare, en officer, en sekreterare, en ämbetsman, en vaktmästare eller en tjänare — vår plikt mot en andlig källa till upplyftning sådan som ett kyrkosamfund, ett andligt centrum och personer förbundna därmed, såsom prästerna — samt vår plikt mot vår rådgivare eller lärare — gentemot alla dessa ha vi en förpliktelse och blott genom att iakttaga denna fullborda vi *dharma*, vår plikt.

Och den femte aspekten av vår plikt är plikten mot Gud, vår Skapare, vår Uppehållare och Förlåtaren av våra brister och fel. Man må säga: "Vi ha ej önskat att komma hit, varför ha vi sänts hit?" Men detta säges i ett ögonblick av upprört sinnestillstånd. Om sinnet är stilla, om förnuftet är i sitt rätta tillstånd, då skall en människa säga: "Även om ingenting annat vore mig givet i livet, så är blott och bart det att förunnas leva under solen det största privilegium". Någon säger: "Jag strä-

var och jag förtjänar pengar och det är mitt uppehälle, som jag skaffar mig Vem skall ha äran för det?" — Men det är ej pengarna vi äta, det, som vi äta, göres ej på banken. Det frambringas av solen och månen och stjärnorna och jorden och vattnet, av Naturen, som är levande inför oss. Om vi ej hade luft att andas, skulle vi dö på ett ögonblick. Dessa Naturens gåvor, som äro inför oss, hur kunna vi vara nog tacksamma för dem? Och därtill skall en människa, allteftersom hon andligen utvecklar sig, inse, att det ej blott är så, att hennes kropp behöver föda, men att även hennes sinne, hennes hjärta, hennes själ behöver det, en föda, som denna mekaniska värld icke kan förse henne med. Det är den föda, som Gud allena kan giva, och det är därför som vi kalla Gud Försörjaren. Därtill kommer att vid den tid, då vi varken hade kraft eller förstånd tillräckligt för att förvärva vårt livsuppehälle, vid den tiden skapades vår föda åt oss. När man betänker detta och när man tänker på att varje litet skapat väsen — ett frö eller en mask, som ingen någonsin tar notis om — också erhåller sin näring, då börjar man se, att det finnes en Försörjare, och denne Försörjare finna vi i Gud, och mot Honom ha vi en förpliktelse. Och i trots av den rättvisa och orättvisa vi se på ytan av denna världen, skall en klar insikt i vårt eget liv lära oss, att där ej är någon jämförelse mellan våra fel och våra goda gärningar. De goda gärningarna äro så få i förhållande till våra fel, att om vi dömdes, skulle vi icke ha en prick till vår fördel. Det betyder ej, att rättvisan är frånvarande. Det betyder blott — vad är över lagen? Kärleken. Och vad är kärlek? Gud. Och huru se vi Guds kärlek, i vilken form? I många former, men den skönaste formen av Guds kärlek är Hans medlidande,

Hans gudomliga förlåtelse. Betänka vi dessa ting, då inse vi, att vi ha en plikt gentemot Gud.

Det är dessa fem olika aspekter av plikt, som, då vi överväga dem och då vi börja leva i överensstämmelse med dem, giva oss den första uppfattningen av ett religiöst liv. Ett religiöst liv innebär ej att leva på en helig plats eller i ett kloster eller att träget gå upp i den yttre formen av en religion. Den sanna religionen är att leva och vara medveten om den plikt vi ha gentemot människorna och gentemot Gud. Någon säger kanske: "Hur kan det komma sig, att en person, som lever ett pliktuppfyllelsens liv, ofta är blottad på kärlek, skönhet och poesi?" Jag tänker ej att plikten har något att göra med en persons utblottande på kärlek, harmoni och skönhet. Då den verkliga pliktandan vaknat i en människa, är det tvärtom den, som ger upphov till poesien. Om någon har skapat ett skönt diktverk, om det finns någon, som har erfarit kärlek, harmoni och skönhet, så är det den människa, som förstår pliktens betydelse. Ett nyfött barn till exempel — det har kommit från Himmelen, det är lyckligt såsom änglarna, det är skönt i sin späda ålder, det har ett uttryck av harmoni och det är i sig självt kärlek, och likväl vet det icke vad kärlek, harmoni och skönhet är. Varför? Emedan det ännu ej vet vad plikt är. Och den stund, då pliktens anda blivit väckt i en människa, då börjar poesien, och när poesien börjat, då uppenbaras kärlek, harmoni och skönhet helt och fullt för hennes syn. Men någon frågar måhända: "Plikt är ansvar, hur kunna vi bli befriade från denna tunga ansvarsbörda?" På två sätt: den person är redan befriad från denna ansvarsbörda, som ej har något sinne för ansvar. Han önskar ej taga på sig något an-

svar. Han är helt lycklig, han bryr sig ej om vad någon tänker om honom, han bryr sig ej om vem han sårar eller tillfogar skada, han bryr sig bara om sina egna angelägenheter och är helt lycklig. Han är redan befriad. Och på det andra sättet vinnes befrielse genom att leva pliktuppfyllelsens liv, genom att gå igenom det. Ty att gå igenom det skall höja en människa högre och högre, tills hon höjer sig över det. Och hon kommer att vara i högsta grad tacksam för att hon gått pliktens väg, *dharmas* heliga väg, att hon därigenom slutligen blivit i stånd att nå fram till ett stadium av verkliggörelse, vari allena livets ändamål är att finna.

KAPITEL VIII.

Människan har icke fötts till jorden för att äta och dricka och sova, som alla de lägre skapade varelserna göra, utan hon har blivit född till jorden för att lära sig, hur hon på det fördelaktigaste skall tillgodogöra sig denna fruktbara jord, samt att värdera de skatter denna jorden rymmer och lära sig, huru de på rätt sätt skola brukas. Och det är härigenom, som människan blir sammanlänkad med jorden. Själens kommer från Himlen, och dess förbindelse med jorden innebär en hemlighet, som leder hån emot livets ändamål. Det är lätt för en person att säga: "Vi komma från Himlen och vi äro på väg till Himlen, och medan vi fyra dagar uppehålla oss på denna jord, vad är det, som tillhör oss här? Är det ej därtill alltsamman syndfullt, allt det, som hör jorden till? Det är bättre att undfly det och lämna allt detta, som till sist ej är av något värde." Detta är sant, men det är icke naturligt. Det naturliga är att veta att uppskatta allt, som är skapat på jorden. Vi uppskatta det genom att sätta högt värde därpå. Mineralvärldens skönhet, som vi se i juveler och ädla stenar, den ena vackrare än den andra, är ej någonting att förbise — att se, hur det gudomliga ljuset lyser genom en sten och gör den stenen ojämförligt förmer än vägens stenar, att se vilket underbart fenomen det är, att Gud till och med i en sten visar sin skönhet. Fullkomligheten hos blommor, sötman i frukter, den ljuvliga vällukt, som skilda föremål på jorden äga, allt detta, tyckes det, är ej skapat till intet ändamål. I guld, i silver, i metall, i alla föremål vi se i världen, tycks det, att ett visst ändamål fullföljes härnere. Och den, som är rädd för allt detta, rädd,

att det skall få makt med honom — han springer sin kos. Och vad händer honom? Han förlorar både Himmel och jord. Han har redan lämnat Himlen, han håller på att lämna jorden. Den, som håller fast vid jordens skatter, han begravas under dem. De växa över honom och uppsluka honom; detta är en annan sida av jorden och dess lag. Men den, som förstår ändamålet med jorden och dess skatter, utnyttjar dem till största fördel ej bara för sig själv men också för sina medmänniskor. Det är den människan, som lever i världen fullbordande ändamålet med sitt liv.

Se vi andliga män blott bland dem, som sitta i klippgrottorna i Himalajas berg? Se vi ej underbara personligheter mitt inne i världen? Mycket ofta säges det, att en person, som strävat genom hela sitt liv med affärer och hantverk och världsliga ting, har blivit förhärdad. Men jag tänker, att den, som verkligen vunnit seger över jorden, som verkligen vunnit en framgång, vilken kan kallas en framgång, han har lärt någonting därav. Det är ej envar, som är framgångsrik i de jordiska företagen; det är en ibland många. Och den, som kommer upp på toppen, har haft sina svårigheter, har haft sina problem; hans uthållighet, hans tålmod har prövats. Han har gått genom ett offer. Han har förstått den mänskliga naturen, där han stått mitt inne i människovimlet. Om han ej har läst en enda bok i filosofi, om han ej har mediterat en enda dag, har han i alla fall nått fram till ett plan, till en förståelse, där han vet någonting, som är värt att veta. Jag har ansett det som ett stort privilegium för mig de gånger, då jag haft samtal med affärsmän, med personer, som alltid sysselsatt sig med jordens ting och som verkligen nått upp på toppen. Och jag har helt enkelt förundrats

vid tanken, att det i stället för att förhärda dem i viss mån har mildrat deras natur; det har givit dem en uppfattning, som kan komma av andlig insikt, som är en religiös uppfattning, det har utvecklat klarhet hos dem. Av att ha gått genom denna värld av orättvisa och sett vad man ser i affärsvärlden ha de kommit till en punkt av redbarhet, varest man börjar se livet ur en annan synvinkel. Och om det därjämte händer, att någon stiger fram och säger: ”Till ett välgörande ändamål, till mänsklighetens bästa, till uppfostran, till sjukhusen ger jag så och så många millioner” — så är det dessa människor, som göra det. Och jag undrar mycket, om en världsfrånvärd ensling, som alltid hållit sig på avstånd från pengar, skulle, såvida han hade många millioner sig anförtrödda, vilja avhända sig några. Meningen är den, att den första sedelag en människa har att lära, vare sig hon är jordisk eller himmelsk, är att vara sann inför livets ändamål. Ty även ett jordiskt syfte, hur materiellt det än må synas, skall till sist visa sig vara ett trappsteg, om man inte hade något förutom detta ideal inför sig.

Visserligen ha alla ting, som höra jorden till, sitt inflytande på människan. De göra henne hård, de göra hennes hjärta kallt och taga bort den ömma känsla, som man har för sina kära, för dem som man älskar och som man är beroende av, och för sina medmänniskor. De göra henne allt mer och mer lystnen, och lystnad gör en människa orättvis. Människan blir girig och hennes önskebägare blir aldrig fylld; hon är aldrig tillfredsställd. Ju mer som kommer in i den, ju mindre tycks där vara. Om man det oaktat icke ginge igenom denna erfarenhet, som är människans prov, utan man banade sig en väg förbi, då hade man givit upp en stor

erfarenhet, en erfarenhet, som verkligen adlar själen. En person, som du kanske annars ej hade förstått på tio år, kan du förstå på en dag, så snart det är fråga om pengar. Det bringar genast i dagen vad som är dolt i den personen. Detta visar, att det är ett stort prov, ett prov, som man skulle gå igenom, och man borde göra erfarenhet av en väg, som är en del av ens bestämmelse. Därför måste den religiösa eller andliga människan veta, att, även om hon med ringaktning ser på en person, som är upptagen av denna jordens ting, det likväl är hans väg och en väg, som är hans religion. Om han visar sig vara hederlig i sina affärsföretag, om han håller sitt hjärta öppet för sina närstående och kära, för dem som han har förpliktelser emot, om han håller människokärlekens låga brinnande i sitt hjärta under allt detta, skall han till sist nå fram till ett stadium, där han är större än ett helgon, emedan han hållit helighetens låga vid liv genom en ständigt blåsande vind.

Vi få icke alltid försöka gå ur vägen för svårigheterna, ty till sist skola vi ej lyckas att undgå dem. Livet på jorden är svårt, och med jordens utveckling kommer det till och med att bli ännu svårare — med varje dag blir det svårare. Om vi till exempel ta världen såsom en människovarelse — låt oss föreställa oss den såsom en människovarelse — en människovarelse gestaltar sitt liv från barndom till ålderdom. I den späda barndomen är barnet, hur beroende det än må vara, likväl en suverän, fullkomligt lyckligt i moderns armar, i faderns vård; ingenting oroar det, ingenting bekymrar det; ingen tillgivenhet och ingen fiendskap finns där; barnet är så lyckligt som änglarna i Himmelen. Och sådan var världens begynnelse, i synnerhet begyn-

nelsen av den mänskliga rasens liv. Hinduerna ha kallat den Guldåldern. Och sedan kommer ungdomen, ungdomen med sin värliga kraft och sin vekhet och med sitt ansvar därjämte. Ungdomen har sina egna prövningar, sina egna erfarenheter, sina egna farhågor. Detta jordens växlingsrika tillstånd kallades av hinduerna för Silveråldern, vilket innebär åldern med alla skatter, ungdomens vårtid. Men sedan, allteftersom livet fortskrider, kommer världen in i det stadium, som kan kallas medelåldern, omsorgernas, ängslans, bekymrens, ansvarets ålder. Hinduerna ha kallat den Kopparåldern. Och allteftersom livet går framåt, så har det mycket att bära. Ett fruktbart träd böjes av frukternas tyngd, och så är det med framåtskridandet. Med varje steg framåt, ges det förpliktelser och ansvar. Det oaktat behöva vi ej se fram mot svårigheter. Det är något, som räddar oss, och det är hoppfullhet. Detta, om vilket jag talar, är den metafysiska sidan av saken. Vad jag nu vill tala om är den psykologiska inställning, som vi borde ha: låt oss alltid hoppas det bästa, och vi skola förvisso få det bästa. Vad vi kunna är att göra oss själva starka nog att gå genom livet på jorden, och det är endast genom övertygelsens kraft, som vi skola uppnå det andliga målet, på vilken väg vi än färdas. Inom vilket verksamhetsområde än vårt liv förflyter, inom det yrkesmässiga, inom industrien, inom affärsvärlden — det har intet att betyda — så skola vi leva religion, Naturens religion, görande av vårt liv en religion. Och så skola vi till och med med varje jordisk framgång taga steg framåt mot andlig vinning.

KAPITEL IX.

Det finns två skilda temperament, som vi vanligen möta i världen. Den ene säger: "Jag vill ej höra musik på söndagen, det är en helgdag. Att tycka om färger är oroande för sinnet. Se ej på tavlor, det väcker lidelser." Att glädja sig åt någon vällukt, att tycka om doft, det anser han vara sensuellt. Och så finns det en person av ett annat temperament, som förnimmer färgernas vibrationer, som njuter av läcker föda, som beundrar den raka linjen och den böjda, som blir gripen och rörd av musik, som känner sig upplyft av naturens skönhet. Och vilken skillnad finna vi mellan dessa två temperament? Skillnaden är den, att den ene är levande och den andre lider brist på liv. Den ene är levande, emedan han ger gensvar till alla aspekter av skönhet, vare sig skönheten talar till hans ögon eller öron eller till hans smak- eller känselsinne. Den andre är oförmögen att glädja sig däråt.

Människan är i sitt allra innersta väsen på spaning efter lycka, efter skönhet, efter harmoni, men genom att icke ge gensvar till den skönhet och harmoni, som hon har inför sig, förslösas hon likväl sitt liv, som är ett tillfälle för henne att vinna erfarenhet av och glädja sig åt livet. Vad för självförnekelse är det att förneka den gudomliga skönhet, som vi ha inför oss? Om vi förvägra oss själva den gudomliga skönhet, som omger oss, då skall ej den skönhet utveckla sig, som är inom oss. Eftersom det förhåller sig så, att människan blivit född med sina ögon öppna mot yttervärlden, ser hon icke livet i det inre. Det enda sätt att vakna till livet i det inre, som är i högsta grad skönt, är att först ge gensvar till det sköna utomkring. Denna

värld med all dess gränslösa skönhet, naturen med dess höghet, personligheter, som bära Gud inom sig, — om vi ej fråga efter allt detta, varför ha vi då kommit hit och vad ha vi fullbordat här? Den person, som ej frågar efter det, han vänder ryggen till någonting, som han oavlatligt söker efter. Han är sin egen fiende. På det sättet kan han ej vara andlig, han kan ej vara religiös; genom att förneka sig allt, som är skönt omkring honom, kan han ej bli hänförd. Ty om den inre skönheten hade varit det enda syftet med livet, skulle Gud icke skapat människan och sänt henne till jorden. Därtill är det åsynen av skönheten på jorden, som väcker människan till synen av den skönhet, som är i anden. Det säges, att den förra är sinnlig och att den utestänger en från andlig upplysning. Den skulle göra det, om man helt ginge upp i den och endast levde i den och icke tänkte, att det funnes något annat därjämte, ty skönheten i det yttre är utan tvivel av övergående art; den är flyktig och alltså ej att lita till. För den, som är beroende av denna skönhet och som blivit intagen i den och genom att ha blivit intagen i den, har vänt ryggen till den skönhet, som är varaktig, för den personen är den utan tvivel till skada. Men å andra sidan har aldrig någon själ nått fram till åsynen av den andliga skönhetens uppenbarelse, som är att finna i det inre, utan att ha blivit väckt för den skönhet, som är utvärtes.

Man kan invända, att ett barn, som dör mycket tidigt, icke kan komma till denna andlighet genom livets skönhet. Jag ville säga, att barnet stundom är mer mottagligt för skönhet än en vuxen, emedan den vuxne utvecklat hos sig en pessimistisk hållning, en förutfattad mening, och på grund av denna förutfattade

mening är han oförmögen att se den skönhet, som ett litet barn kan se och uppskatta. När vi till exempel betrakta en person, göra vi en barriär av vår förutfattade idé, innan vi se på honom. Ett barn, en ängel på jorden, ser på honom så, som det skulle se på sin bästa vän. Det har ingen fiendskap, ingen förutfattad idé om någon, och därför är barnet öppet för skönhet. Ett barn vet ej, att elden bränns; barnet vet blott, att elden är vacker. Och därför är barnet så välsignat, att det varje ögonblick av sitt liv lever i en fullständig skönhetssyn. Och så länge detta stadium varar, är själen i Edens lustgård; själen är utvisad därifrån från den dag den har kommit i beröring med den jordiska människonaturen. Någon säger kanske: "Om det icke hos själen finnes förmågan att uppskatta skönhet, hur skulle själen vara i stånd att förnimma den utvärtes skönheten först?" Själen har ett medfött, naturligt begär efter skönhet. Det är en brist hos en person, om han icke söker därefter på rätt sätt. Finns det någon, som icke är en skönhetsälskare, som icke är i stånd att uppskatta skönhet? En sådan person nekar sig själden skönhet, som han fritt hade kunnat beundra.

Man kan fråga: "Är egenskapen att uppskatta skönhet mera andlig än begäret efter kunskap?" Jag vill svara med att säga: "Varifrån kommer kunskap?" Kunskap kommer av iakttagelse; iakttagelse kommer av kärlek till skönhet. Det första som sker är, att blomman drar till sig ens uppmärksamhet, och sedan börjar man taga reda på, varifrån blomman kommer, hurudan dess natur och art är, till vad gagn den är, och hur man odlar denna växt. Först lockas man av dess skönhet — därefter önskar man taga reda på dess natur. På så vis kommer all kunskap. Det finns ett

slags artificiell kunskapstillägnelse, en icke naturlig kunskapstillägnelse. När en person säger: "Nu ha människor vunnit erfarenheter i livet och de ha gjort upptäckter för oss och skrivit därom i böcker, och jag måste lära mig detta genom att läsa böckerna", då må han kalla detta tidsbesparing. Men han vet ej, att han ej har lärt vad den person, som skrivit boken, har lärt. Om en person till exempel, som läst Luther Burbanks böcker, har läst femtio böcker om hortikultur, har han ej lärt vad Luther Burbank lärt. Ty denne har själv gjort experiment, han har levat i trädgården, hans glädje är sådan, att han ej kan förklara den. Utan tvivel kommer en annan person att dra nytta av vad han har givit, men en annan kan ej glädja sig åt vad som skänkt honom glädje, med mindre denne följer samma tillvägagångssätt.

Enligt min tolkning betyder *andlig levande*. En människa, som är vaken för poesins skönhet, som är snabb att beundra det subtila i dikten, som vet att uppskatta skönheten i melodi och harmoni, som kan glädja sig åt konst och bli hänryckt av naturens skönhet, som lever såsom en levande varelse, icke såsom en död, det är den människan, som kan kallas andlig. Och man skall alltid finna tendensen hos andliga personligheter vara att intressera sig för var och en i hans liv. Det är tecknet på att de äro levande. Den, som är inbunden inom sig själv, han tillstänger sig själv, han bygger fyra väggar omkring sig. Det kan vara hans grav; han är begravd därinom. Den, som är levande, ser helt naturligt allt, och eftersom han ser allt, sympatiserar han med allt, han har gensvar för allt, han uppskattar allt i envar och på detta sätt uppväcker han inom sig själv den upphöjda synen av Guds närvaro.

KAPITEL X.

Det är en oavlåtlig önskan verksam i varje själ att se tingen fullkomliga i enlighet med vars och ens egen uppfattning av fullkomlighet. Och allteftersom en människa fortfar med denna önskan, iakttagande, analyserande och undersökande tingen och varelserna, blir hon missräknad och modfälld och därtill inpräglar hon i sig de brister hon ser i förhållanden, hos personer, och varelser. Utan tvivel är det något, som håller henne vid liv, och det är förhoppningen: "Om det icke är riktigt idag, skall det i morgon bli riktigt, om det ej är fullkomligt just nu, så skall det om någon tid bli fullkomligt." Och på detta hopp lever människan, och om någon uppgivit detta hopp, då är det slut med livet. Om någon är missräknad på en person, tänker han, att han i en annan person skall kunna finna allt det, som han förväntar sig; om någon är besviken under en given omständighet, hoppas han på en annan omständighet, som skall frambringa den rika skörden av hans förväntningar. Lärarna och profeterna ha pekat uppåt. Detta undervisar oss i symbolisk form om att vi leva genom att se fram mot någonting mera hoppfullt, som skall ske, och detta är lyckans och fridens hemlighet. Men när en person väl utvecklat den idéen, att det icke ges någonting att se fram mot i livet, då har han upphört att leva.

Du skall finna runt omkring dig, att de som leva och de som hjälpa andra att leva, äro de, som se fram mot livet med hopp och mod. Det är dessa, som man kan kalla levande varelser. Och så finns det andra, som icke leva, emedan de icke se fram mot livet; de ha förlorat hoppet. För att räddas ty de sig till de hoppfulla, men om de hoppfulla också ha ett begränsat

hopp, då sjunka de tillika med dem. Sådana själar äro såsom döda. De, som sakna hopp och mod i livet, de sakna ett slags andlig energi. Normen för hälsa, sådan läkaren förstår den i våra dagar, är en verksam, kraftig kropp, men normen för verklig hälsa är andens hälsa — icke blott kroppen skall vara levande, men anden skall även leva. Den, som är öppen att uppskatta alla ting, att känna sig ha mod att göra allting, som kommer i hans väg, som känner sig glad, hoppfull, redo att fullgöra sin plikt, redo att lida den smärta, som kommer över honom, redo att påtaga sig ansvar, redo att fylla varje krav likt soldaten på slagfältet, han visar anden, som är dold under kroppen. Om detta tillstånd saknas, då är människan i saknad av fullkomlig hälsa, och den människan måste hjälpas att förvärva denna energi. Hopplöshet kan övervinnas genom tro, först och främst genom tro på Gud i vetskap om att själen drar till sig sin kraft från den Gudomliga Källan och att följaktligen varje tanke, varje impuls, varje åstundan, varje önskan kommer därifrån samt att fullkomningens lag är fullföljandet av dem. Och på så vis känner sig människan hoppfull. Men när man tänker: "Vad skall jag göra? Vad har jag att göra? Hur skall jag kunna göra det? Jag har ej fått medlen, jag har ej fått tillgångarna, jag har ej fått inspirationen att göra det" — när man är pessimistisk beträffande saker och ting, förstör man rötterna på sina önskningar, ty genom att förneka kastar man bort det, som annars kunde ha vunnits. Genom att erkänna i Gud den Gudomlige Fadern blir man medveten om sitt gudomliga arv och medveten om, att ingen brist finnes i den Gudomliga Anden och att följaktligen ingen brist finnes i livet. Det är

allt blott en tidsfråga. Om man bygger sitt hopp i Gud, är dess uppfyllelse tryggt. Det är mycket intressant att studera de stora personernas liv i världen. Och vi finna därav, att somliga stora människor sänka nått fram till fullbordandet av sina företag, men just innan de nådde målet, ha de förlorat det, och att det har funnits några stora personligheter, som ha vunnit den slutliga framgången i vad helst de ha företagit sig. Och vi skola alltid finna, att själarna av det förra slaget äro de, som voro begåvade med den stora förmågan och likväl saknade tro, och de andra voro begåvade med förmågan, och förmågan bars upp av tro. En person må ha all förmåga, som finnes, all visdom och inspiration, men om en sak fattas och det är tro, kan han vinna framgång till nittionio procent men förlora en, och förlusten vid slutet tar bort all vinst, som vunnits förut. Ett ordspråk säger: "*Slutet gott, allting gott*"; Österns folk säga i sina böner: "*Gör vårt slut gott!*" Ty om det är någon svårighet just nu, fästa vi oss ej därvid, emedan framgången, den verkliga framgången, är i avslutandet.

Det är från denna synpunkt, som vi kunna finna hemligheten med idéen om paradiset. Det paradiset, vilket omtalats av de upphöjda själarna i alla tider — i alla heliga skrifter skola vi finna en häntydan om paradiset — är en förhoppning om det tillkommande livet, hoppet på framtiden. Om någon tycker, att det icke finnes någon rättvisa här i livet, eller att skönhet saknas eller att visdom ingenstädes är att finna, att godhet är sällsynt, då börjar han tänka, att rättvisa måste existera någonstädes, att skönhet, visdom, godhet är att finna någonstädes, och det är i paradiset. Han tänker: "Det existerar någonstädes. Jag skall finna det en dag, om

ej i detta livet så i det tillkommande, men det skall komma en dag, då mitt hopp, min önskan skall gå i fullbordan." Den person, som så tänker, han lever, och den personen lever för att se sin önskan fullbordad. Ty den brist, som man finner hos en person, en sak, en affär, ett tillstånd, skall i verkligheten ej förbliva för alltid. Ty allt skall bli fullkomligt, allt måste bli fullkomligt; det är blott en tidsfråga. Och det är hän emot denna fullkomning, som vi alla sträva, och hela världsalltet arbetar mot samma mål. Det är i denna fullkomlighet, som alla tiders tänkare och stora andar hava sett sitt paradiset, emedan det är Gud, som önskar genom människan. Alltså är det icke människans önskan, det är Guds önskan, och den har sin fullbordan.

Livet på det fysiska planet är begränsat, men makten i önsknigen är obegränsad. Om önsknigen finner en svårighet att gå i uppfyllelse på det fysiska planet, bibehåller den dock sin makt lika fullt, och önsknigen är mäktig nog att fullgöra sitt verk antingen nu, höjande sig över detta fysiska begränsningarnas plan eller sedan, då den blivit fri därifrån. Det är därför som hoppet om paradiset givits av de store. I Bibeln finnes bönen: "*Ske Din Vilja såsom i Himmelen så ock på jorden*", vilket innebär, att det är en svårighet till och med för Guds vilja att ske på jorden på grund av begränsningarna. Därför är det en svårighet för varje människas önskan, ehuru Guds önskan är i envars önskan. Oaktat det är en svårighet i den fysiska världen, emedan den är begränsningarnas värld, så vet likväl önsknigen ej av några begränsningar. Önsknigen blir endast nedtrampad, avmattad, utsliten genom att beständigt stå ansikte mot ansikte med begränsningarna på detta fysiska plan. Om det ville sig så väl, att hoppet gäve näring åt och

tron bure önsknigen, då funnes det ingen önskan vare sig liten eller stor, som icke skulle gå i uppfyllelse en dag — om ej på jorden, så i himlen. Det är denna önsknigen uppfyllelse, som kan kallas paradiset. ”Himlen är visionen av uppfylld önskan och helvetet skuggan av en själ i brand.” — Någon kom till Ali* och sade till honom: ”Berätta för oss om det tillkommande livet och om beviljandet av önskningar där. Vad nu — om det ej vore sant? Då skulle alla våra bemödanden här på jorden vara förspillda.” — ”Ingenting skall bli förspillt”, sade Ali. Han sade: ”Om önskningarna ej uppfylldes, då skulle du och jag ha samma erfarenhet. Men om det är sant, att det finns ett paradiset, då förlorar du, och jag kommer att vinna, ty jag har gjort förberedelser för det, och du har gjort narr åt den tanken.”

Men de, som vänta på paradiset i det tillkommande eller vänta på att allting skall besannas i livet efter detta, må betrakta saken på ett annat sätt: önsknigenes makt är så stor, att man icke får låta den vänta till livet efter detta. Om någonting kan fullbordas idag, behöva vi ej vänta till i morgon på dess fullbordande. Ty livet är ett lägligt tillfälle, och önsknigen har den största makt, och fullkomlighet är själens löfte. Vi söka fullkomlighet, emedan fullkomlighet är skapelsens yttersta syfte och mål. Alla tings Källa är fullkomlig, vårt Ursprung är fullkomligt, vårt Mål är fullkomligt, och därför strävar varje atom av världsalltet hän emot fullkomlighet och förr eller senare måste den nå fram till fullkomlighet, och välsignelsen består i att fullt medvetet nå fram till fullkomlighet. Om så ej vore, hade vi ej läst i Bibeln: ”Varen I fullkomliga såsom eder himmelske Fader är fullkomlig.”

* Lärjunge till Mohammed.

Övers. anm.

KAPITEL XI.

En människa, som är samvetsgrann med hänsyn till sin plikt, som fäster stor vikt vid sitt ideal, är benägen att säga till den, som är inbegripen i att förvärva pengar: ”Du strävar efter jordens skatter, jag fullgör vad jag anser vara min plikt.” Den person, som banar sig väg till Himlen, som håller paradiset i sina förväntningar, är böjd att säga till den, som söker njutningen och nöjet: ”Du är helt upptagen av livets tillfälliga nöje; jag arbetar för det tillkommande livet.” Men den person, som är idog i att förvärva pengar, kan även säga till den, som är samvetsgrann med hänsyn till sin plikt, och till den, som äger ett högt ideal: ”Om du vore tvungen att gå igenom den erfarenhet, som jag har att gå igenom, så skulle du däri se någonting, som även vore mödan värt.” Och den, som söker efter paradiset, skall också få till svar ett ord av den njutningssökande själen, sådant det Omar Khayyam har sagt: ”O, min älskade, fyll bägaren, som renar ”i dag” från det förflutnas ånger och det framtidas fruktan! I morgon? Varför? I morgon är jag måhända mig själv med gårdagens sjuttiotusen år!” Detta visar, att alla dessa sökare av skilda ting — sökare av rikedom, sökare av ideal, sökare av nöje och sökare av paradiset — de måste ha sina egna vägar och de komma att ha sina egna vägar samt sina egna bevekelsegrunder. Den ene må motsäga den andre, ehuru de alla bana sig sin väg mot målet. Förr eller senare, med mer eller mindre svårighet, måste de en dag anlända till livets avsedda mål.

Man kan fråga: "Vilken av dessa fyra vägar är den bästa vägen att komma fram till livets avsedda mål?" Den vägen är bäst, som passar dig bäst. Den enes väg är ej för den andre; det oakttat är människan alltid benägen att anklaga en annan för att göra orätt, förvissad om att hon själv gör rätt. I sanning uttryckt: ändamålet är bortom alla dessa fyra ting. Varken i paradiset eller i idealet, varken i denna jordens nöjen eller rikedomar är detta ändamål fullbordat. Detta ändamål är fullbordat, när en människa har höjt sig över alla dessa ting. Det är den människan, som fördrager alla, som förstår alla, som i sig förenar allting, som icke känner sig upprörd över ting, vilka ej äro överensstämmande med hennes egen natur, över den väg, som ej är hennes väg. Hon ser ej med förakt på de andra, utan hon ser, att i djupet av varje människas väsen är en gudomlig gnista, som försöker lyfta sin låga upp mot livets ändamål.

När en person har kommit fram till detta stadium, då är det som han höjt sig över världens begränsningar. Då har han blivit berättigad att erfara glädjen av att komma nära livets verkliga ändamål. Det är då, som han fullbordar detta ändamål i allt, som han säger eller gör. Vare sig det utåt för världen skulle tyckas vara det rätta eller någonting orätt, fullbordar han sitt ändamål lika fullt. Jag har till exempel sett heliga män deltaga i en religiös procession, som kanske ordnats av allmänheten och som människor i tusental gjorde till ett slags fest, i det de musicerade och dansade i processionen och sjöngo och roade sig. Och ibland dem voro högt utvecklade själar, som kunna kallas heliga, vilka gjorde detsamma och alla gingo med i processionen. Man kan undra, om de behövde det. Var det bra för

deras utveckling, eller vunno de någon tillfredsställelse därmed? Nej, och likväl hindrade det ej deras andliga växt. De äro vad de äro; de veta vad de veta. En vuxen person blir ej ett barn genom att leka med barn. Han endast anpassar sig för stunden efter sällskapet eller barnen. Satt icke Salomo på en tron och bar en krona? Gjorde det honom mindre vis, eller berövade det honom hans andlighet? Nej, ty han var höjd däröver. För honom voro tronen och kronan ingenting, de hörde blott till skådespelet i den stund som var; det var ett tidsfördriv. Vi läsa om att Krishna deltog i Mahabaratakriget. En egenrättfärdig människa, som betraktar detta som någonting grymt, skulle vara färdig att fördöma Krishna för denna grymma böjelse. Men vad var bakom alla dessa yttre företeelser? Där var det högsta förverkligande av kärlek, av visdom, av rättvisa, av godhet; själen hade nått sin höjdpunkt. En person i allmänhet även av i dag kan *döma* honom och säga: "Hur kan han vara en stor Mästare, som förde Arjunas armé?"

Vi komma härigenom att förstå, att ju längre framåt vi gå, ju mer fördragsamma bli vi. Yttre ting betyda föga; det är inre verkliggörelse, som är att räkna med. Hur helig plikten än må vara, hur högtflygande hoppet om paradiset än må vara, hur stor lycka man än må finna i jordiska skatter, så består livets ändamål i att höja sig över alla ting. Det är då så skett, som själen ej har några missljud eller några meningsskiljaktigheter med andra. Det är då, som själens naturliga hållning blir att fördraga och förlåta. Livets ändamål är fullbordat genom att stiga till livets högsta höjder och genom att tränga ned till dess djupaste djup, genom att vidga sin horisont och genomtränga livet i alla dess sfärer, genom att förlora sig

själv och genom att finna sig själv till slut. I fullbordandet av livets ändamål är skapelsens ändamål fullbragt. I detta fullbordande är det alltså icke människan, som har vunnit målet, utan Gud själv har fullbordat Sitt ändamål.

KAPITEL XII.

Om man frågar en sufi vad som var ändamålet med skapelsen, skall han säga, att Kännaren, den ende Kännaren, önskade känna sig själv, och där var blott en betingelse för Honom att känna sig själv, och det var att göra sig själv fattbar för sin egen Varelse. Ty Intelligensen är i sig själv en Varelse, men Intelligensen känner icke sig själv. Intelligensen lär känna sig själv, då det finns någonting att förstå. Därför fick Kännaren lov att uppenbara sig själv, sålunda vardande ett föremål att lära känna. Och genom kännedom om detta uppnår Kännaren fullkomlighet. Det betyder icke, att Kännaren saknade fullkomlighet, ty all fullkomlighet tillhörde Kännaren, utan endast att Han blev medveten om sin fullkomlighet. Följaktligen är det i medvetandet om fullkomlighet, som ändamålet med hela denna uppenbarade värld ligger.

Sufierna säga: "Gud är Kärlek." Det är sant, men Kärleken var icke tillfyllest. Kärleken fick lov att skapa ett föremål att älska för att se sin egen natur, för att vinna erfarenhet om sin egen karaktär, för att mäta djupet av sitt eget mysterium, för att finna sin egen glädje. Fröet har till exempel inom sig bladet och blomman och frukten, men fullbordandet av ändamålet med fröet är, att det lägges i jorden, att det vattnas, att en planta spirar fram och lyftes upp av solen, att denna frambringar sina blommor och frukter. Däri ligger detta frös fullbordan, vilket redan i sig självt rymde frukt och blom. En person, som icke ser förnuftet i allt detta, befinner sig på detta fröstadium; hans sinne är i tillståndet av ett frö, som ännu icke har grott, som ännu icke har haft sin brodd, som ännu icke har erfarit plantans framspirande.

Så snart själen börjar utveckla sig och erfara i livet det ändamål, som är dolt inom den, börjar den känna glädjen därav; den börjar värdesätta privilegiet att leva, den börjar uppskatta allting, den börjar att förundras över allting. Ty i varje erfarenhet, god eller dålig, finner den en viss glädje, och denna glädje består i fullbordandet av livets ändamål. Den glädjen erfares icke blott i nöje utan även i smärta, icke blott i framgång utan även i misslyckanden; icke blott i hjärtats glättighet utan ock i hjärtats bristande är där en särskild glädje dold. Det ges nämligen ingen erfarenhet, som är värdelös, och i all synnerhet för den själ, som just börjat förverkliga detta ändamål, är intet ögonblick i livet förspillt, ty under alla förhållanden och i alla erfarenheter erfar den själen ändamålet med livet.

Detta kan inses genom ett litet exempel. En djinn* ville roa sig, och då han skulle göra det, bragte han över sig ett problem. Djinnen var mäktig, och han sade till sig själv: "Bliv en klippa!" och djinnen förvandlades till en klippa. Och genom att bli en klippa, började han att känna sig ensam, lämnad i ödemarkens saknad av handling, saknad av rörelse, brist på frihet och brist på erfarenhet. Detta var en förskräcklig fångenskap för djinnen. Under många år måste denna djinn ha tålmod för att förvandlas till någonting. Det betyder ej, att han icke genom klippan förverkligade livet. Ty till och med klippan är levande, till och med klippan undergår förändring, och dock är en klippa en klippa; en klippa är icke en djinn. Det var genom tusentals år av tålmod, som klippan började nötas ut och falla sönder till jord. Och när djinnen ur

* Andeväsen på ett utvecklingsstadium mellan änglar och människor. Övers. anm.

den jorden kom fram såsom en planta, var han förtjust, att han hade vuxit fram som träd. Djinnen var så tillfredsställd att finna: "Av en klippa kunde jag bli en planta, så att jag kunde glädja mig mera helt och fullt åt luften, så att jag kunde svinga när vinden blåser." Han log emot solen och badade lycklig i regnet. Han fann nöje i att frambringa frukter, att frambringa blommor. Men samtidigt var hans medfödda önskan icke tillfredsställd. Den höll honom i hoppet att en dag bryta igenom denna fångenskap av att vara rotfäst på en bestämd plats och begränsad till sin rörelse. En lång, lång tid väntade djinnen på att komma ut ur denna begränsning. Det var bättre än förut, men det var dock ej den erfarenhet, som djinnen önskade. Men så efter en tid blev frukten angripen, och en del av denna frukt förvandlades till en liten mask. Djinnen var mer hänryckt över att känna: "Jag kan röra mig omkring; nu är jag ej rotfäst på en viss plats, så att jag icke är i stånd att röra mig ur stället." Men när denna mask andades och var i solskenet, fick den vingar och började flyga. Djinnen var än mer hänryckt över att finna: "Jag har blivit en flygande varelse." Från den ena erfarenheten till den andra flög han i luften och upplevde en fågels liv, och sedan satt han i träden och vandrade på marken. Och allteftersom han mer och mer fann glädje i livet på jorden, blev han en tung fågel. Han kunde ej flyga; han gick. Och denna tyngd gjorde honom grov, och han förvandlades till ett markens djur. Han var mycket lycklig, ty nu kunde han hålla stånd mot alla de djur, som ville döda fåglar, eftersom han ej längre var en fågel. Och genom en utvecklingsprocess av gradvis förändring nådde djinnen därhän att bli människa. Och när han var en män-

niska, såg han sig omkring, och han tänkte: "Detta är någonting, som jag var förutbestämd att bli. Ty nu kan jag såsom en djinn se alla dessa olika kroppar, som jag iklätt mig för att bli mera fri, för att bli förnimmande, känslig, för att lära känna tingen, för att mer helt och fullt glädja mig åt tingen. Det kunde ej ha givits ett annat, mer lämpligt instrument än detta." Och likväl tänkte han: "Ej ens denna kropp är ett lämpligt instrument, ty när jag önskar flyga, har jag inga vingar, och jag känner också, som om jag flöge. Jag går på jorden, men jag har ej lejonets styrka. Och nu känner jag, att jag tillhör Himmelen, och var den är, vet jag ej." Detta kom djinnen att söka efter det, som saknades, och slutligen insåg han: "Jag var en djinn lika fullt i klippan, i växten, i fågeln, i fyrfotadjuret, men jag var fångslad och mina ögon voro beslöjade för mitt eget väsen. Det är genom att jag blivit människa, som jag nu börjar tänka, att jag var en djinn. Och likväl har jag även i detta människoliv funnit en stor begränsning, funnit att jag ej har uttrycksfrihet, ej rörelsefrihet, ej det liv, som är att lita till, ej den kunskap, som är verklighet." Och sedan förde honom själva denna tanke till hans verkliga domän, som var djinnlivet, och dit anlände han med segrarens hållning, med suveränens höghet, med en konungs glans, med en kejsares ära, och han insåg: "När allt räknas samman, har jag haft min glädje, jag har gjort erfarenheter, ehuru jag lidit, och jag har lärt känna tillvaro, och jag har blivit vad jag är."

Kännaren uppenbarade sig såsom människa, för att Han skulle bli känd av sig själv. Och vad kan nu å människans sida göras för att hjälpa Kännaren att fullborda detta syfte? Att oavlatligt söka ett svar på

varje fråga, som stiger upp i ens hjärta. Naturligtvis finns det olika typer av människosinnen. Det finns ett människosinne, som vill grubbla och grubbla över en fråga och oroa sig för något, vilket är ingenting, och som kommer att gå ut genom samma dörr, som det kom in igenom. En person med detta sinne kommer att vålla sig själv bryderi och ödelägga sin egen ande och aldrig finna tillfredsställelse. Det finns ingen fråga, som icke har sitt svar någonstades. Svaret är intet annat än ett eko av frågan, ett helt och fullt eko. Och därför måste man höja sig över detta förvirrade sinnestillstånd, som avhåller en från att inifrån eller utifrån få svaret på varje fråga, som uppstiger i ens hjärta. För att bli andlig behöver man ej utföra underverk. I den stund ens hjärta är i stånd att besvara varje fråga, som stiger upp därur, är man redan på vägen. Dessutom är det så, att det, som måste lära kännas först, uppskjuter man till sist, och det, som måste lära kännas allra sist, det vill man veta först. Det är detta, som åstadkommer förvirring i många själars liv.

Som stöd för detta påstående stå Kristi ord: "Söken först Guds rike och allt annat skall därjämte tillfalla eder." Detta är just det, som man ej vill söka; man önskar finna allt annat utom detta. Och var är det att finna? Icke i kunskapen om en annan människa. I kunskapen om jaget. Om en person fortfarande hela livet igenom att på det klokaste sätt döma andra, kan han väl gå vidare, men han skall finna sig vara mer dåraktig för varje steg han tar framåt; till sist når han dårskapens fullhet. Men den, som rannsakar, prövar, studerar och iakttar sig själv, sin egen hållning i livet, sin egen syn på livet, sin tanke, sitt tal och sin handling, som väger och mäter dem och lär sig denna självdisciplin, den

personen är det, som är i stånd att förstå en annan bättre. Hur sällan man ser en själ, som för att vinna kunskap bekymrar sig om sig själv genom livet! För det mesta tyckes envar ivrigt vara sysselsatt med andras liv. Och vad vet man till slut? Ingenting. Om någonstädes Guds rike är att finna, är det inom en själv.

Och därför är det, som livets fullbordande består i kunskapen om jaget. Kunskapen om jaget innebär kunskapen om ens kropp, kunskapen om ens sinne, kunskapen om ens ande, kunskapen om andens förhållande till kroppen och om kroppens förhållande till anden, kunskapen om ens brister och behov, kunskapen om ens förtjänster och fel, kunskapen om vad man önskar och huru detta vinnes, vad man bör eftersträva och vad försaka. Och när man tränger djupt in i denna kunskap, finner man inför sig en värld av kunskap, som aldrig tar slut. Och det är denna kunskap, som skänker insikt i människonaturen och leder till kunskapen om hela skapelsen. Man når slutligen fram till förvärvandet av kunskapen om den Gudomliga Varelsen.

KAPITEL XIII.

Livets ändamål är, i korthet uttryckt, att den Allena Varande gör sin Enhet fattbar för sig själv. Han går genom skilda plan av utveckling eller plan, genom vilka Han uppnår skilda förvandlingar, i avsikt att klargöra för sig själv sin Enhet. Och så länge som detta ändamål icke är fullbordat, har ej den Ene och Allena Varande uppnått sin slutliga tillfredsställelse, vari Hans Gudomliga Fullkomlighet består. Man kan fråga: "Är det endast människan, som är redskapet, varigenom Gud förverkligar sin Enhet?" Gud förverkligar sin Enhet genom sin egen natur. Eftersom Gud är En, förverkligar Han alltid sin Enhet genom alla ting; genom människan förverkligar Han sin Enhet till fullo. På trädet äro till exempel många blad; ehuru vart blad är olikt det andra bladet, är likväl ej skillnaden så stor. Vad sedan beträffar maskar och larver och fåglar och andra djur, äro de olika varandra, och dock är olikheten ej så tydlig som hos människan. Och när man tänker på den stora mångfalden av oräkneliga människogestalter — och det tyckes, att det ej finns en gestalt fullständigt lik en annan — ger detta i sig självt ett levande bevis på Guds Enhet. För att påvisa detta diktade Asaf-Nizam* en mycket vacker strof: "Du ser på mig med förakt. Ja, jag medger det; jag är föraktlig. Men vill du visa mig en annan sådan föraktlig varelse?" Det vill säga: det kan finnas en den allra värste, och likväl är han ojämförlig; ingen är honom lik. Det är ett stort fenomen, beviset på allnatillvaro, beviset på enhet, att i Guds skapelse icke är någon tävlan; ingen tävlar med Ska-

*Indisk skald, död 1911. Övers. anm.

paren. Med andra ord: det skulle vara ovärdigt, om den Allena Varande behövde känna: "Det finns en annan lik Mig, om också blott i mångfaldens värld." Till och med i mångfaldens värld behåller Han sin stolthet: "Ingen är Mig lik." Till och med i den värsta förklädning står Han allena utan jämförelse. Man kan fråga: "Förverkligade Gud sin Enhet, innan människan uppträdde på jorden?" Men vem kan säga, hur många gånger människan uppträtt på jorden och försvunnit från jorden? Vad vi känna till är blott ett historiskt skede på vår planet. Men hur många planeter existera, hur många millioner år och vilken obegränsad tidsrymd, hur många skapelser ha skapats och hur många ha återkallats? Vad man kan säga är blott detta: man kan icke uttala sig om Guds förflutna, närvarande och tillkommande; man kan endast giva en idé, vilken är den centrala idén i alla aspekter av Sanningen, nämligen att det är den Allena Varande, som existerat, som existerar och som skall existera; allt, som vi se, är Hans uppenbarelse.

Det finns en berättelse, som kan förklara mysteriet med livets ändamål. En fé hade en stor önskan att roa sig, och hon steg ned till jorden. Där hade barn gjort ett litet dockhus. Hon ville gå in i detta dockhus, men det var svårt för henne att gå in i det utrymme, där endast en docka kan vistas. "Nåväl", sade hon, "jag vill gå till väga på ett annat sätt. Jag skall sända mitt ena finger den här vägen och ett annat finger en annan väg och varje del av mig själv sin särskilda väg." Och i skilda delar kom hon in, och varje del av henne gick sin särskilda väg i dockhuset. Och när en del av hennes varelse mötte en annan, stötte de genast mot varandra, och det var mycket obehagligt. Och det uppstod en

strid mellan hennes skilda partiklar: "Varför kommer du min väg? Det här var min väg. Varför kommer du på min väg?" Varje del av hennes väsen intresserade sig för någonting, för någon avdelning av dockhuset. Likväl gick efter en tid intresset över, och en viss del av hennes varelse önskade gå ut ur dockhuset. Men då var det andra delar av hennes väsen, som inte ville låta den gå. De höllo kvar den: "Stanna här; du kan inte gå ut." Somliga delar av hennes varelse ville köra ut en annan del, men då var det ingen möjlighet att driva ut den. Så blev det ett slags kaos alltigenom, då den ena delen ej visste, att den andra tillhörde samma fé, och likväl kände sig den ena delen omedvetet dragen till en annan, emedan de voro delar av samma kropp. Slutligen färdades även féens hjärta omkring. Detta hjärta lugnade varje annan del sägande: "Du har kommit från mig. Jag vill trösta dig, jag vill tjäna dig. Om du är bekymrad, vill jag taga bort ditt bekymmer. Om du är i behov av en tjänst, önskar jag göra dig den. Om du är i saknad av något, önskar jag skaffa dig det. Jag vet i hur hög grad du är plågad i detta dockhus." Men somliga sade: "Vi äro ej alls plågade. Vi roa oss. Om vi äro plågade, är det av vår önskan att förbli här. De, som äro plågade, äro andra, inte vi." Hjärtat sade: "Ja, jag skall se på er och jag skall också glädja mig. Med dem, som äro bekymrade, skall jag ha medkänsla; dem, som roa sig, skall jag även hjälpa." Detta var den del av féens varelse, som var medveten om sina runt om spridda atomer. Men atomerna voro svårligen medvetna därom, ehuru de, eftersom de tillhörde samma kropp, med eller utan förståelse därav, medvetet eller omedvetet voro dragna till hjärtat. Sådan var hjärtats makt. Den var alldeles lik solens makt, som förvandlar den för

dess inflytande öppna blomman till en solblomma. Och så förvandlade hjärtats makt hos féen varje del av hennes väsen, som var öppen för dess inflytande, till ett hjärta. Och eftersom hjärtat var Ljus och Liv i sig självt, kunde icke dockhuset längre hålla hjärtat kvar. Hjärtat erfor glädjen i dockhuset men var samtidigt i stånd att flyga sin väg. Hjärtat var hänryckt över att finna alla atomer, som hörde till dess kropp, och det verkade genom alla och genom varje del av sina organ, sålunda med tiden förvandlande vart och ett av dem också till ett hjärta, och härigenom var detta under fullbordat.

Gud är kärlek. Om Gud är kärlek, är kärleken också helig, och att uttala detta ord utan mening är en fåfång upprepning. Den person, för vilken det betyder något, hans läppar tillslutas, han kan föga säga. Ty kärleken är en uppenbarelse i sig själv; intet studium är nödvändigt, ingen meditation behövs, ingen fromhet erfordras. Om kärleken är ren, om kärlekens gnista har börjat glimma, då behöver man icke gå någonstades för att vinna andlighet, andlighet är då inom en själv. Man måste oupphörligt blåsa på gnistan, tills den förvandlas till en ständigt förblivande eld. Eldsdyrkarna från fordom dyrkade icke en eld, som slocknade; de dyrkade en evig eld. Var är denna eviga eld att finna? I vårt eget hjärta. Den gnista, som vi finna glöda för ett ögonblick och som sedan fördunklas, den är ej av Himlen, ty i Himlen äro alla ting varaktiga; den måste höra till någon annan plats. Kärlek har blivit ett ord ur ord-boken, ett ord, som brukas tusen gånger om dagen, som ingenting betyder. För den, som vet, vad kärlek innebär, betyder kärlek tålmod, betyder kärlek uthärdande, betyder kärlek fördragsamhet, betyder kärlek

offer, betyder kärlek tjänande. Allt sådant som mildhet, ödmjukhet, anspråkslöshet, barmhärtighet, godhet, det är allt olika uppenbarelser av kärlek. Det är ett och detsamma att säga: "Gud är allt och allt är Gud", och att säga: "Kärlek är allt och allt är kärlek." Och det är i att finna kärleken, att känna den, att erfara dess värme och i att se kärlekens ljus i världen och att bevara dess glöd och att hålla kärlekens låga högt som en helig fackla till att vägleda oss på vår levnads färd, det är häri, som livets ändamål fullbordas. Enligt den allmänna levnadsnormen räknas en människa med vanligt sunt förstånd för att vara den rätte, i allo dugande personen. Men enligt en mystisk norm kan endast den, som börjar känna sympati för sin nästa, vara den rätte personen. Ty vad uppnå vi genom studiet av filosofi, av mystik, genom övningarna i koncentration och meditation? Vi uppnå en förmåga, som skulle sätta oss i stånd att tjäna våra medmänniskor bättre.

Sanningen är enkel. Och av själva den orsaken att den är enkel, vilja människorna ej ta emot den, ty vårt liv på jorden är sådant, att allt, som vi värdesätta, ha vi att betala ett högt pris för att få; och man tänker, att om Sanningen är det dyrbaraste av alla ting, hur kan Sanningen då förvärvas på ett enkelt vis? Det är denna villfarelse, som kommer envar att förneka enkel sanning och att söka efter det, som är invecklat. Berätta för människor om någonting, som får deras hjärnor att virvla runt, runt, runt — även om de ej förstå det, äro de högst förtjusta att tänka: "Det är någonting påtagligt, det är någonting reellt, ty det är en idé, som vi ej kunna förstå — det måste vara något sublimt." Men någonting, som envar själ vet, som bevisar sig vara

gudomligt i varje själ — själen kan ej undgå att veta det — detta tyckes vara för lättvunnet, ty själen vet redan om det. Det finns två ting: att veta och att vara. Det är lätt att veta Sanningen, men i högsta grad svårt att vara Sanningen. Det är ej i att veta Sanningen, som livets ändamål är fullbordat; livets ändamål fullbordas i att vara Sanningen.

Av *INAYAT KHAN* har tidigare i svensk översättning på *Sufi-Förlaget* utkommit:

DET INRE LIVET. 2: — Kr.

På engelska utgivna arbeten av samme författare:

THE SOUL: WHENCE AND WHITHER?

THE WAY OF ILLUMINATION.

I AN EASTERN ROSE GARDEN.

THE BOWL OF SAKI.

THE DIWAN.

THE INNER LIFE.

THE MYSTICISM OF SOUND.

THE PURPOSE OF LIFE.

THE UNITY OF RELIGIOUS IDEALS.

NOTES FROM THE UNSTRUCK MUSIC.

FROM THE GAYAN MANUSCRIPT.

THE DIVINE SYMPHONY OR VADAN.

NIRTAN OR THE DANCE OF THE SOUL.

PRIS: Kr. 2:25.